

TARTU ÜLIKOOL

Sotsiaalteaduste valdkond

Johan Skytte poliitikauuringute instituut

Ronek Jäär

VÄIKERIIGI STAATUSE OTSIMINE: EESTI ÜRO JULGEOLEKUNÕUKOGU JA
ARCTIKA NÕUKOGU KANDIDATUURI NÄITEL

Bakalaureusetöö

Juhendaja: Heiko Pääbo, PhD

Tartu 2022

Autorsuse deklaratsioon

Olen koostanud töö iseseisvalt. Kõik töö koostamisel kasutatud teiste autorite seisukohad, ning kirjandusallikatest ja mujalt pärinevad andmed on viidatud.

Töö sõnade arv: 11858

Ronek Jäär, 16.05.2022

Annotatsioon

Rahvusvaheliste suhete üks põhilisi eesmärke on õppida tundma riikide käitumist ja teha selle põhjal edasiviivaid järeldusi, mis võiks nende tegevusi motiveerida. Kui tavaliselt leitakse, et motivaatoriks on peamiselt materiaalne kasu, siis viimastel aastakümnetel on staatuse uurimine esitanud sellele arusaamale vastuväite. Nimelt eeldab see, et riigid võrdlevad ennast, sarnaselt inimestega, teiste riikidega ning saavad positiivsest võrdlusest nii materiaalselt kui emotsionaalselt kasu. Seepärast asuvad nad enda positsiooni tõstmiseks staatust otsima.

Tavaliselt leitakse kirjanduses, et riikide jaoks on üheks staatuse otsimise peamiseks viisiks liikmelisus rahvusvahelistes organisatsioonides. Seda eriti väikeriikide puhul, kellele need pakuvad võimalust silma paista. Selles uurimistöös leiti, et lisaks lõpptulemusele on staatust võimalik otsida ka protsessi käigus ehk juba erinevatesse rollidesse kandideerimise ajal. Selle teoreetilise argumendi testimiseks teostati erinevate juhtumite meetodi alusel kvalitatiivne võrdlev analüüs, kus vaadeldavateks juhtumiteks olid Eesti kandideerimine Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni Julgeolekunõukogu roteeruvaks liikmeks ja Arktika Nõukogu vaatljaliikmeks. Analüüsi põhialuseks oli avalike dokumentide, arvamused ja kõnede kvalitatiivne sisuanalüüs, mida toetasid kaks läbi viidud süvaintervjuud. Uurimistöö tulemusena kinnitati, et nende kahe näite puhul oli staatus oluline motivaator kandideerimisel rollidesse rahvusvahelistes organisatsioonides. Lisaks tuvastati olulise panusena väikeriikide staatuse otsimise alasesse kirjandusse, et sõltumata kandideerimise edukusest, oli juba kandideerimisprotsessis osalemine vahend staatuse otsimiseks.

Abstract

One of the main goals of International Relations is to get to know the behaviour of states and to draw conclusions from it about what could motivate their actions. While material benefits are generally considered to be the main motivator, in recent decades, research on status has challenged this notion. Namely, it presupposes that states compare themselves with others in the same way as people do and from positive comparisons they derive both material and emotional benefits. Therefore, states start status-seeking to increase their position.

Membership in international organizations is generally considered to be one of the main ways to seek status. This is especially true for small states, for which they offer an opportunity to stand out. However, in this contribution to the status-seeking literature, it was found that in addition to the result, it is also possible to search for status in the process, that is, already during the candidacy for different roles. To test this theoretical argument, a qualitative comparative analysis was performed on the basis of the method of different cases, where the cases under consideration were Estonian candidacy for the non-permanent seat of the United Nations Security Council and the observer seat of the Arctic Council. The analysis was based on a qualitative content analysis of public documents, opinion articles and speeches, supported by two in-depth interviews. The research confirmed that in these two cases, status was an important motivator for applying for roles in international organizations. In addition, as an important contribution to the small state status-seeking literature, it was tentatively confirmed that, regardless of the success of the application, participation in the application process was already a means of seeking status.

Sisukord

Annotatsioon.....	3
Abstract.....	4
Sissejuhatus.....	7
1.Teoreetiline raamistik	9
1.1. Staatus	9
1.2. Väikeriigid ja staatuse otsimine	12
1.3. Sotsiaalse identiteedi teooria.....	15
2.Juhtumi tutvustus ja varasemad uurimused	20
2.1. ÜRO Julgeolekunõukogu	20
2.2. Arktika Nõukogu.....	21
2.3. Varasemad uurimused	22
3.Metoodika	26
3.1. Juhtumi valik.....	26
3.2. Andmete kogumine ja analüüs	27
3.3. Andmeanalüüsi loogika.....	31
4.Analüüs	32
4.1. ÜRO Julgeolekunõukogu roteeruvaks liikmeks kandideerimine.....	32
4.1.1. Roteeruvaks liikmeks kandideerimise põhjendused	32
4.1.2. Staatuse roll ÜRO Julgeolekunõukogu kandideerimiskampanias	34
4.2. Arktika Nõukogu vaatejaliikmeks kandideerimine.....	37
4.2.1. Vaatejaliikmeks kandideerimise põhjendused.....	38
4.2.2. Staatuse roll Arktika Nõukogu kandideerimiskampanias	39
4.3. Juhtumite võrdlus ja järeldused.....	42
Kokkuvõte.....	46
Kasutatud kirjandus	48
Lisa 1. Intervjueeritute nimekiri	64

Lisa 2. Intervjuu kava	65
Lisa 3. Kodeerimistabel 1	66
Lisa 4. Kodeerimistabel 2	68

Sissejuhatus

Enamikel asjadel, mida nii indiviidide kui riikide tasandil ette võetakse, on omad motiivid. Harva võetakse initsiatiivi ilma konkreetse põhjuse või kasulootuseta. Nende ajendite uurimine on muutunud üha olulisemaks, kuna need võimaldavad seletada ümbritsevat maailma ja mingil määral ennustada riikide tegevust. Peamiselt on keskendutud riikide tegevusmotiivides materiaalsete ja sõjaliste näitajate tõlgendamisele ning nende motiivideks sidumisele. Konstruktivismi laialdasema levikuga on aga leitud, et riike motiveerivad lisaks materiaalsele kasudele ka tajutavad ja hinnangulised mõõdikud.

Üheks nendest on staatus, mis rõhutab nii inimeste- kui ka riikidevaheliste suhete sotsiaalset olemust. Selle valguses võib riike mõista gruppidenä, mille liikmed samastuvad riigi käekäiguga ja tahavad olla võrdluses teistega paremad (Sasley, 2011: 452). Staatus võimaldab hinnata ennast ja teisi vastavalt staatuse hierarhiatele, kus paiknemise määravad kollektiivsed arusaamad (Renshon, 2017: 4). Positiivsel võrdlusel on nii tunnetuslikud kui ka instrumentaalsed eelised, mis tähendab, et see võimaldab saada head emotsionaalset efekti kui ka kasutada enda kõrgemat staatust kolmandate eesmärkide saavutamiseks (Dafoe et al., 2014: 382). Seega tahavad riigid omandada teistega võrreldes kõrgemat staatust ja hakkavad staatust otsima. Selleks on palju erinevaid viise, kuid järgneva uurimuse keskmes on selleks rahvusvaheliste organisatsioonide kasutamine.

Klassikaliselt on eeldatud, et riigid otsivad staatust organisatsioonide liikmeks saamise ja sealse panustamise kaudu. Tähelepanuta on aga jäänud see, et riigid võivad staatust koguda ja seda sihilikult otsida juba nendesse rollidesse kandideerimise ajal. See staatus jääks alles isegi siis, kui kandideerimise tulemusel lõppkokkuvõttes organisatsiooniga liitumine ei õnnestu. See fenomen vajab lähemat uurimist, et saada täielikku pilti sellest, kuidas riigid staatust otsivad ja miks nad rahvusvahelistesse organisatsioonidesse kandideerivad. Eriti relevantseks muutub see väikeriikide puhul, kellel on vähem materiaalseid ressursse ja kandideerimine organisatsioonidesse pakub neile head võimalust silma paista. Seetõttu seab järgnev uurimus enda fookusesse väikeriikide staatuse otsimise läbi kandideerimise rollidesse rahvusvahelistes organisatsioonides.

Selle töö eesmärgiks on testida teesi, et väikeriigid võivad kasutada neid kandideerimisi eraldi staatuse otsimiseks. Selleks, et tuvastada, kas staatuse otsimine on üldse sobiv raamistik, on esmalt vajalik uurimisküsimus: miks kandideerivad väikeriigid rollidesse rahvusvahelistes organisatsioonides? Seejärel saab staatuse kui motiivi tuvastamise korral küsida: milline oli kandideerimiskampaanias staatuse roll? Viimane küsimus aitab seletada, kuidas uuritavatel juhtumitel staatust otsiti ning kas on alust arvata, et riik kasutas vastavat kandideerimiskampaaniat eraldi staatuse otsimiseks. Teoreetiliselt on võimalik oletada, et kui väikeriikide kandideerimisel rollidesse rahvusvahelistes organisatsioonides on mingil määral staatus oluline, siis võib see samamoodi olla oluline ka kandideerimiskampaanias kui protsessis.

Teoreetilise argumendi paikapidavuse kontrollimiseks kasutatakse selles uurimuses erinevate juhtumite meetodi alusel kvalitatiivset võrdlevat analüüsi. Uuritavateks juhtumiteks on Eesti kandideerimine Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni Julgeolekunõukogu roteeruvaks liikmeks ja Arktika Nõukogu vaatljaliikmeks. Võrdluse teostamiseks on kaasatud mitmed allikad. Põhiline analüüs toetub kvalitatiivsele sisuanalüüsile, mis käsitleb erinevaid ametlikke dokumente, arvamuskäsitlusi ja kõnesid. Seda toetavad omakorda läbiviidud süvaintervjuid, mis võimaldavad pakkuda täiendavaid seletusi. Analüüs tugineb allikate omavahelisel seostamisel ja seeläbi uurimisküsimustele vastuste leidmisel. Selle tulemusena leitakse esialgselt tõestust seaduse teesile. Uurimistöö autor on tänulik kõigile intervjueritutele, töö juhendajale ning teistele, kes aitasid kaasa selle töö valmimisele.

Konkreetne uurimus jaotub neljaks peamiseks osaks, millele järgneb kokkuvõte. Esimeses peatükis antakse ülevaade teoreetilisest raamistikust selleks, et selgitada keskseid mõisteid ning väikeriikide kriitika rolli staatuse otsimise uurimisel. Järgmises peatükis antakse ülevaade rollidest organisatsioonides, kuhu Eesti kandideeris, ja tutvustatakse varasemaid uurimusi. Pärast seda tuleb metoodika, mis toob esile andmete kogumise ja töötlemisega seotud põhimõtted. Sellele järgneb analüüs, mis esmalt uurib vastavalt uurimisküsimustele kahte juhtumit eraldi ja seejärel võrreldakse kahte kandideerimist omavahel, millele toetudes tehakse järeldused nendel näidetel uurimistöö teesi kehtivuse kohta.

1. Teoreetiline raamistik

Töö keskseks raamistikuks on väikeriikide staatuse otsimine, mis ühendab teoreetilisi perspektiive nii staatuse kui ka väikeriikide uurimisega seotud kirjandusest. Järgnevates alapeatükkides tutvustatakse mõlema keskseid mõisteid ja vaidluskohti. Samuti näidatakse, kuidas on väikeriikide teoretikute poolne kriitika viinud arenguteni staatuse otsimise uurimisel. See on oluline, et mõista selle uurimistöökäigus testitava paiknemist laiemal uurimisväljal. Lisaks tutvustatakse sotsiaalse identiteedi teooriat (SIT – *Social Identity Theory*), mis seab staatuse otsimisel keskmesse riigi agentsuse. Vastav raamistik on staatuse otsimise uurimisel laialdaselt kasutusel ja seetõttu on see ka selles uurimuses kasutusel.

Nende teoreetiliste komponentide uurimiseks jaguneb peatükk kolmeks osaks. Esmalt antakse ülevaate staatusest ja selle otsimisest üldiselt. Seejärel keskendutakse kitsamalt töö keskmis olevale staatuse otsimisele ja kriitikale, mida on selle juures välja toonud väikeriikide suunitlusega teoretikud. Lõpetuseks teoretiseeritakse SIT-i kaudu, kuidas riigid teadlikult staatust otsivad, ja määratletakse edasise uurimuse jooksul testitav tees.

1.1. Staatus

Staatuse rolli on rahvusvahelistes suhetes ja riikide tegutsemismotiivides pikalt tahaplaanile jäetud. Keskendutud on rohkem materiaalsetele ja sõjalistele näitajatele. Samas on staatuse kontseptsioon kasulik, kuna see koosneb nii mõõdetavast (sisemajanduse kogutoodang, sõjaväe suurus) kui ka tajutavast (kultuur, moraalne autoriteet) küljest¹ (Larson et al., 2014: 8-9). Sarnasest prestiiži kontseptsioonist eristab seda tõdemus, et viimane keskendub ainult mõõdetavale või materiaalsele aspektile teiste arvamuste kujundamisel (Basrur & de Estrada, 2017: 2). Seega pakub staatuse uurimine võimalust mõista riikide tegutsemise motiive ja rahvusvahelist areeni erinevate komponentide ja sektorite kaasamise kaudu.

Staatuse defineerimiseks on pakutud mitmeid erinevaid viise. Üks minimaalsemaid lähenemisi on olnud, et staatus on „sotsiaalses hierarhias koha täitmise olek“ (Neumann & de Carvalho, 2015: 4). Kuigi see toob esile peamise – staatus on hierarhiline sotsiaalne nähtus – ei ütle see palju selle kohta, kuidas staatus tekib või millises kontekstis see eksisteerib. Teine võimalus

¹ Neumann ja de Carvalho (2015: 9) nimetavad neid vastavalt „power“ ja „moral authority“.

seda mõistet defineerida on kui „kollektiivsed uskumused antud riigi koha kohta hinnatavates omadustes“ (Larson et al., 2014: 7). See definitsioon on laialt kasutusel ja sellest ilmneb, et staatus nõuab veel mõõdetava suhtes kollektiivseid uskumusi. Kuid Jonathan Renshon (2017: 4) toob välja, et staatuse saab kokku võtta kolme peamise omadusega ehk see on positsiooniline (*positional*), tajutav (*perceptual*) ja sotsiaalne (*social*). Esimene tähendab, et staatus on suhteline ja tekib relatiivsest paiknemisest hierarhias võrreldes teistega. Teine, et see põhineb uskumustel või arusaamadest endast ja teistest. Kolmas, et arusaam positsioonist tekib kollektiivsetest uskumustest. Viimast kahte omadust ühendab see, et kuigi igal on oma arusaamad, siis tähenduse saavad need ühendatult kollektiivseks arusaamaks, millesse igaüks panustab, kuid lõpptulemus ei pruugi olla sama ühegi tegutseja isikliku arusaamaga.

Edasises uurimuses võetakse aluseks maksimaalsem staatuse definitsioon, kus on olulisel kohal kolm staatuse omadust: positsioonilisus, tajutavus ja sotsiaalsus. See nõuab mingit ettekujutust hierarhiast, kus riigi positsiooni määrab kollektiivne arusaam, mis motiveerib enda positsiooni kaitsma. Kuigi sageli üritatakse positsioonilisust ja hierarhiat kujutada nullsummamänguna, siis alati ei ole see nii. Väikeriikide seisukohalt on seda mõistlikum vaadata klubilise kasuna (*club good*), mis võimaldab seda omada mitmel riigil korraga (Lake, 2014: 247). Positsioonilisus selles tähenduses muutub staatuse indikaatoriks, mis väljendab jõudmist tasemele, kus kollektiivi arvates on riigil suuremad õigused mingile kasule. See ei pea välistama teiste riikide samasugust õigust ja seeläbi tekitama nende vahel konflikti. Teised süsteemi toimijad peavad kogunenud staatust aktsepteerima, kuid nad ei pea olema alati ühel arvamusel konkreetse toimija täpsest arvulisest kohast hierarhias (Larson et al., 2014: 8). Otsustavaks saavad kollektiivsed uskumused, mis annavad paiknemisele relatiivse hinnangu. See kehtib eriti riikidevahelisel tasandil, kus hierarhia ei ole nii formaalne (Neumann & de Carvalho, 2015: 7). See esmapilgul vastuoluline väide on tulenev staatuse toimimise areenidest ja võrdlusgruppide moodustumise erinevatest viisidest.

Staatuse ei tähenda ühetasandilist konkurentsi kõigi süsteemi toimijate vahel, vaid tegemist on keerukama nähtusega, mis leiab aset mitmel tasandil. Oluline on täheldada, et staatust mõõdetakse kahel viisil: 1) paiknemine (*standing*) hierarhias võrreldes oma staatuse kogukonnaga ehk riikidega, kellega konkreetne riik ennast võrdleb; 2) identiteet (*identity*), et

riik kuulub mingisse kindlasse eliitgruppi, mille alusel ennast võrrelda teiste gruppidega² (Renshon, 2017: 4). Lihtsamalt seletatuna „liikmelisusena toimijate defineeritud klubis ja suhtelise positsioonina sellises klubis“ (Larson et al., 2014: 7). Seega võrdlus toimub nii staatuse gruppide³ sees kui ka nende vahel.

Staatuse võrdlemiseks on vajalikud võrdlusgrupid, mis võivad oleneda näiteks riigi võimekusest, geograafiast või ajaloost (Larson, 2019: 553). Abstraktsemalt on võimalik eristada objektiivsete ja subjektiivsete võrdluste vahel. Esimesel juhul toimub võrdlus lähedaste riikidega nagu naabrid ja teised regionaalsed grupeeritud (Neumann & de Carvalho, 2015: 12). Teises on kaasatud riigid, keda konkreetne toimija ise peab endaga sarnastel põhimõtetel konkureerivaks (ibid.: 13). Seega on riigil võimalik olla osa mitmest võrdlusgrupist, mille moodustumise alused võivad varieeruda. Oluline on, et seejuures oleks võimalik mingisuguse üldisema kollektiivse arusaama eristamine. See staatust määrav kollektiivne arusaam võib eksisteerida nii grupi sees kui ka gruppide vahel (Larson et al., 2014: 8). Selle põhjal aitavad teiste toimijate aktsepteerimist saavutada staatuse markerid. Neid võib defineerida kui „positsioonid ja protokollid, mis sümboliseerivad respekti ja lugupidamist“ (ibid.: 10). Nendeks võivad rahvusvahelisel tasandil olla erinevas formaadis kaasatus, riigivisiidid kui ka liikmelisused eliitgruppides – näiteks rahvusvahelistes organisatsioonides (ibid.: 10-1). Oluline on, et need oleksid teistele nähtavad.

Kirjanduses on laialdane konsensus, et staatus on oluline, kuid pole jõutud kokkuleppeni, miks see nii on. Üldistatult saab põhjendused jaotada kaheks: tunnetuslikud ja instrumentaalsed. Tunnetuslike puhul rõhutatakse lihtsalt head emotsionaalset efekti, mis sellega kaasneb (Dafoe et al., 2014: 382). Selline lähenemine eeldab riikide mõistmist gruppina, mille liikmed või juhid samastuvad selle käekäiguga (Sasley, 2011: 452). Instrumentaalne põhjendus aga toob välja kõrgema staatusega kaasnevad suurenevad materiaalsed kasud (Dafoe et al., 2014: 382). Seega muutub staatus oluliseks kolmandate eesmärkide saavutamiseks. Sisuliselt need kaks vaadet üksteist ei välista ja neid on sageli omavahel ühendatud. Nii mõistetakse staatust ka

² Larson et al. (2014) kasutavad ingliskeelse termini „*standing*“ asemel „*positional*“ ja „*identity*“ asemel „*club*“.

³ Kirjanduses kasutatakse lisaks staatuse grupile ka mõisteid nagu võrdlusgrupp, referentsgrupp, staatuse kogukond, eliitgrupp. Kõik need viitavad toimijatele ja gruppidele, kellega toimub võrdlus, kas positsioonipõhiselt või identiteedipõhiselt (klubipõhiselt).

selles uurimuses, sest mõlemad on oma olemuselt staatuse säilitamist või tõstmist motiveerivad.

Nende motiivide tõttu võib väljenduda rahulolematust oma staatusega, mis viitab olukorrale, kus toimija tahab oma staatust muuta (Renshon, 2017: 4). Tegemist on katuserminiga, mis hõlmab katseid staatuse hierarhias langust aeglustada, positsiooni säilitada või staatust suurendada (ibid.). Nende puhul on peafookuses olnud nähtus, mida nimetatakse staatuse otsimiseks (*status-seeking*). Mõni autor mõistab selle all konkreetset tegevust enda positsiooni parandamiseks (ibid.). Alati ei pruugi aga olla võimalik eristada, kas mingi tegevus teenib just seda eesmärki, kuna kollektiivsed uskumused annavad ainult üldise hinnangu hierarhias positsioneerumisele. Seetõttu on teised autorid paigutanud staatuse otsimise alla nii püüdluse positsiooni säilitada kui ka seda parandada (Neumann & de Carvalho, 2015: 5; Pedersen, 2018: 219). Selles tähenduses muutub olulisemaks vähemalt oma kogutud hüvede säilitamine. Staatuse otsimise käigus soovib toimija mõjutada tema kohta käivaid kollektiivseid uskumusi (Wohlforth et al., 2018: 527). Selleks üritatakse omandada staatuse markereid või sümboleid, millele juhitakse tihti peale ka ise tähelepanu (Larson et al., 2014: 11-2).

1.2. Väikeriigid ja staatuse otsimine

Staatuse sümboolite olemus on ka koht, kus saab valdavalt osa staatusele keskenduvat kirjandust kritiseerida. Nimelt on see uurimisharu keskendunud peamiselt suurriikidele ja nende vahelisele mõõduvõtule. Suurriikide puhul on tavaline, et staatuse sümboolid on seotud neile tehtavate suurte materiaalsete kulutustega, ja on seetõttu laialdaselt nähtavad. Mõjukas kriitika sellele paradigmale on olnud Benjamin de Carvalho ja Iver B. Neumanni (2015) raamat, milles nad tõstsid esile Norra staatuse otsimise protsesse. Selle põhjal tegid nad üldisemaid järeldusi, kuidas väikeriikide staatuse otsimine erineb suurriikide omast.

Nende lähenemine tugineb rahvusvahelistes suhetes üha rohkem tähtsust koguvale suunale, mis uurib väikeriikide käitumist. See põhineb tõdemusel, et väikeriikide ressursid ja võimekus on oluliselt piiratumad. Kui varasemalt täheldati, et väikeriikide staatuse üle otsustavad rahvusvahelist korda reguleerivad suurriigid, siis peale külma sõja lõppu on nende roll muutunud (Thorhallsson & Wivel, 2006: 652). Väikeriikide arvu kasvu ja multilateraalse

diplomaatia tähtsuse suurenemisega on väikeriikidel avaramad võimalused rahvusvahelise korra kujunemisel kaasa rääkida. See on toonud väikeriigid kesksamale kohale ja üha olulisemaks muutub nende eraldi mõistmine. Samas ei ole väikeriikide alases kirjanduses suudetud kokku leppida, kuidas neid määratleda.

Üks võimalus on selleks kasutada riigi absoluutset või suhtelist võimekust (ibid.: 653). Näiteks saab mõõta riigi rahvaarvu, sisemajanduse kogutoodangut (SKT), territooriumi või sõjaväe suurust (Thorhallsson, 2018: 18). Need pakuvad kindlaid numbreid, mille alusel riike klassifitseerida. Arvestada tuleb aga ka selle lähenemise miinuspoolega. Peamine kriitika on, et need mõõdikud ei suuda seletada, miks üksteisest sama näitaja korral minimaalselt erinevad riigid toimivad erinevalt (Thorhallsson & Wivel, 2006: 653). Puudub üks piir, mis määraks ära sarnaselt käitumise alused. Samuti ei pruugi väike territoorium tingimata tähendada, et riik ei võiks olla suur ressursside poolest (Thorhallsson, 2018: 18). Palju sõltub riigi kontekstist ja ühe objektiivse näitaja määramine on keeruline. Üheks kõige relevantsemaks on siiski peetud riigi rahvaarvu. See seab piiri SKT-le (ibid.: 19) ja diplomaatilisele esindatusele (Corbett & Connell, 2015: 455). See pole perfektne mõõdik, kuid ka teised lahendused ei ole ilma probleemideta.

Väikeriikide varasemad uurijad on pakkunud, et neid eristavaks omaduseks on nende riikide juhtide vähene usk oma riigi võimesse rahvusvahelist süsteemi mõjutada (Keohane, 1969: 296). Selline lähenemine võrdsustab väikeriigi nõrga riigiga. Samas on arvatud, et ilma võimekuse arvestamiseta selles määratluses ei ole sellest kasu, ja ka võimekuse kaasamisest jääks definitsioon meelevaldseks (Thorhallsson & Wivel, 2006: 654). Robert Keohanega (1969) sarnaselt läheneb sellele ka kontekstipõhine väikeriikide määratlus. Selles ei keskenduta samuti mitte riikide omatavale, vaid kasutatavale võimule (Mouritzen & Wivel, 2005). See eeldab, et väikeriigid ei ole suutelised mõjutama või survestama rahvusvahelist võimutasakaalu, mis tähendab, et nende otsused mõjutavad peamiselt neid ennast, kuid suurriikide otsustel on laiem mõju (Thorhallsson & Wivel, 2006: 654-5). Selline väikeriigi ja nõrga riigi võrdsustamine on hilisematelt teoreetikutelt saanud kriitikat. Leitakse, et väiksus ja selle narratiivi kasutamine võib olla väikeriigile kasulik, kuna see võimaldab rahvusvahelist süsteemi endale positiivselt mõjutada ja olla oluline toimija (Browning, 2006: 673). Väikeriikidel on võimekus enda kuvandit mõjutada ja võtta rahvusvaheliselt olulisi rolle seni,

kuni arvestatakse enda ressursside piiratusega. Selle näiteks võib pidada rahvusvahelist vahendajarolli, mida mitmetel juhtudel on enda peale võtnud väiksemad neutraalsed riigid.

Seega tuleb järelda, et on võimatu pakkuda universaalset väikeriigi määratlemise viisi, sest iga riik võib mõne teise riigi või mõõdikuga võrreldes olla suur (Thorhallsson, 2019: 2). See omakorda teeb mõeldavaks tagasipöördumise võimekusepõhiste definitsioonide juurde. Kuigi sellel on arvukalt puuduseid, ei suuda ükski eelnevalt määratletud alternatiividest pakkuda ammendavat lahendust. Eelistada tuleks rahvaarvupõhist väikeriigi definitsiooni, mis on laialdaselt kasutatud ja mis seab mõistlikud piirid ka teistele võimekustele. Väikeriigi puhul on enimkasutatud piiriks võetud 10 miljonit inimest, mis võimaldab sellisena määratleda umbes pooled maailma riigid. Kui on õnnestunud lahendada küsimus, kuidas määratleda väikeriiki, siis muutuvad selgemaks ka põhjused, miks need teistest erinevad.

Eelnevalt sai mainitud, et väikeriike iseloomustavad suuremad piirangud materiaalsetele ressurssidele. Sellele lisaks toovad Neumann ja de Carvalho (2015: 9-10) välja, et staatus oleneb nii materiaalsest jõust kui ka moraalsest autoriteedist. Selles aspektis erinevad väikeriigid suurriikidest, kuna neile on võimalik ainult märgatav kasv moraalses autoriteedis, ja see on ka nende staatuse otsimise alus. Mõni autor leiab, et see aspekt muudab staatuse otsimise väikeriikidele isegi olulisemaks kui suurtele (Wohlforth et al., 2018: 528). Sellel väitel puudub tugev empiiriline seletus, kuid sellest ei muutu vähemoluliseks tõdemus, et väikeriike tasub uurida. Selle käigus on võimalik määratleda riikidele omaseid üldisemaid käitumismustreid, mis ei ole lähtuvad ainult suurriikide spetsiifikast (Renshon, 2017: 17).

Sarnaselt ülejäänud riikidega, otsivad väikeriigid staatust grupisiseste ja gruppide vaheliste võrdluste kaudu. Nagu eelnevalt mainitud, siis võib eristada objektiivsete ja subjektiivsete võrdluste vahel. Staatust otsides kasutatakse võrdlusena ühte või mitut endaga sarnaste riikide gruppi ja ka suurriike, kellele silma paista (Wohlforth et al., 2018: 530). Viimastel on väikeriikide staatuse määramisel oluline roll, kuna nemad suudavad kollektiivseid uskumusi teistest rohkem mõjutada. Tavalise staatuse otsimise kirjanduse valguses, otsitakse oma edukusele kinnitust pigem võrdlusgruppidele, mis on võrreldavas aspektis kas sarnased või natukene kõrgemal (Brown & Haeger, 1999: 39). Väikeriikide puhul on leitud, et staatust

võidakse otsida ka endast madalama ja erineva staatusega gruppidele, mille puhul võib staatuse omandamine olla vastastikune (Crandall & Sulg, 2021: 2). See tõestab, et staatuse otsimine ei pea olema väikeriigi jaoks nullsummamäng. Riigid on küll huvitatud võimalikult kõrge staatusest, kuid positsioonilisuse klubiline olemus ja koostöö nende hüvede saavutamisel on mõnel juhul vajalik. Staatust vajab teiste toimijate poolset aktsepteerimist. Seda eriti kontekstis, kus staatuse otsimine käib mööda moraalse autoriteedi telge. Koostöö ja tunnustusvõimalusi on mitmeid ning need olenevad suuresti sellest, millist võrdlust peetakse parasjagu relevantseks ja kust üritatakse staatust otsida.

1.3. Sotsiaalse identiteedi teooria

Tulles lõpetuseks tagasi staatuse toimumise juurde, siis on edasise uurimise raamistamisel oluline roll sotsiaalse identiteedi teoorial (SIT), mis seab staatuse otsimisel keskmesse riigi omapoolse agentsuse. Mitte kõik staatuse pärast võistlemise teoreetilised käsitlused ei leia, et staatust tuleneb riigi enda initsiatiivist, vaid eeldavad sageli, et see tekib iseeneslikult (Larson & Shevchenko, 2014: 38). SIT seevastu eeldab läbi agentsuse tegevuse sihilikkust, kus võetakse initsiatiiv ja kasutatakse erinevaid strateegiaid oma eesmärkide saavutamisel. Teooria juured on psühholoogias, kus selle teerajajateks olid Henri Tajfel ja John C. Turner (1979). Rahvusvaheliste suhete valdkonnas on suurim olnud Deborah Welch Larsoni ja Alexei Shevchenko (2010) panus. Selle kasutamine rahvusvaheliste suhete uurimisel on võrdlemisi uudne ja kohati arenemisjärgus.

Psühholoogiast tulnud teooriana on SIT-il tugevad konstruktivistlikud mõjutused. Teooria seab keskmesse riikide püüdlused positiivse identiteedi saavutamiseks ja selleks vajaliku staatuse omandamiseks (Larson & Shevchenko, 2010: 66). Selleks on vajalik eeldus, et riikidele on võimalik omistada inimestega sarnaseid käitumismustreid ja tajusid nagu emotsioonid ning identiteet. See on õigustatud, kui mõista riike gruppideks, mille liikmed samastuvad riigi käekäiguga (Sasley, 2011: 452). Sotsiaalne grupikuuluvus on indiviidi identiteedi jaoks oluline, kuna parema enesepildi loomise aluseks on võrdlus (Tajfel & Turner, 1979: 40). Sotsiaalsest aspektist võrdlevad individid enda sisegruppi ja neid, kes kuuluvad teistesse gruppidesse, ning positiivne võrdlus grupitasandil panustab ka nende isiklikku enesepilti (ibid.). Seetõttu on riik sotsiaalne grupp, mille liikmed võrdlevad enda paiknemist rahvusvaheliselt ja seda ka riigina tervikuna. Sotsiaalsed võrdlused loovad aluse staatuse

hierarhiate tekkele, sest üksused soovivad teistega sarnaneda, kuid samaaegselt olla erinevad (Larson & Shevchenko, 2003: 89). See tähendab, et soovitakse olla osa grupist, kuid samal ajal toimub enda grupi võrdlemine teiste gruppidega. Iga üksus soovib olla osa võimalikult kõrge staatusega grupist (ibid.). See kehtib ka rahvusvaheliselt, kus riigid ise gruppe teadlikult või alateadlikult moodustavad.

Nende gruppide sees või vahel liikumiseks kasutavad riigid kolme peamist strateegiat: sotsiaalne mobiilsus (*social mobility*), sotsiaalne võistlus (*social competition*) ja sotsiaalne loovus (*social creativity*). Üldiselt on leitud, et konkreetse strateegia kasuks otsustamise juures on olulised eliitgrupi avatus uutele liikmetele, rahvusvahelise staatusehierarhia legitiimsus ja stabiilsus (Larson, 2019: 554). Legitiimsus tähendab, et olemasolevat staatuste suhet peetakse õiglaseks, ja stabiilsus seda, et need suhted on kindlalt paigas (Onu et al., 2015: 210). Kolm strateegiat on tekkinud nende tegurite erinevate kombinatsioonide tulemusena.

Sotsiaalse mobiilsuse strateegia korral on riigi eesmärk enda staatuse tõstmiseks kohanduda kõrgemal paikneva eliitgrupi väärtuste ja normidega, et saada grupi liikmete poolt aktsepteeritud või seal sees laiemalt tunnustatud. Seda strateegiat soodustab staatuse suhete legitiimsus ja ebastabiilsus, mis tähendab, et olemasolev kord on vastuvõetav ning selles nähakse võimalust liikuda kõrgemale positsioonile (Onu et al., 2015: 222). Vastava strateegia kasutamise märkideks on riigi liidrite soov liituda elitaarsete organisatsioonidega ja nende organisatsioonide juhtriikide väärtuste jäljendamine (Larson & Shevchenko, 2010: 72).

Sotsiaalse võistluse strateegia kujutab olukorda, kus eliitgrupp ei ole uusi liikmeid soosiv või olemasolevat korda peetakse mittelegitiimseks või ebastabiilseks (ibid.). Võistlus toimub samade väärtuste põhjal, mis on juba eliitgrupile olulised, kuid selle asemel, et kohanduda, on rõhk võrdse või veel kõrgema staatuse omandamisel (Turner, 1975). Strateegia rakendamise indikaatoriteks võib olla võidurelvastumine või sõjaline sekkumine enda kuvandi muutmiseks (Larson & Shevchenko, 2010: 73), kuid sellele lisanduvad diplomaatilised, majanduslikud ja kultuurilised võistlused (Larson, 2019: 554).

Sotsiaalse loovuse strateegia on kaalutav juhul, kui staatuse hierarhia kord on legitiimne ja stabiilne. Selle toimimiseks on mitu varianti: 1) luuakse mingi uus dimensioon, kus ennast referentsgrupiga võrrelda; 2) defineeritakse ümber varasemalt negatiivseks peetud väärtus; 3) vahetatakse referentsgruppi ehk kõrgema staatusega grupi asemel vaadatakse endaga

sarnasemate poole (Tajfel & Turner, 1979: 43-4). Rahvusvahelistes suhetes on sotsiaalse loovuse tunnusteks uute normide ja institutsioonide loomine ning nende alusel enda erinevuse rõhutamine (Larson & Shevchenko, 2010: 74-5).

Nagu ka Larson ja Shevchenko (2010: 75) tõdevad, siis on tegemist ideaalidega ning riigi välispoliitikas võivad olla täheldatavad kõik strateegiad. Mitmed autorid on aga sellist kolmeosalist lähenemist kritiseerinud. Rajesh Basrur ja Kate Sullivan de Estrada (2017: 8) väidavad, et lihtsam oleks jaotada staatuse otsimise strateegiad kaheks: 1) konformsus (*conformity*), kus on ühendatud teiste jäljendamine, mõõdukas võistluslikkus ja loovus; 2) tagasilükkamine (*rejection*), mille puhul hüljatakse süsteemi olemasolevad normid ning näidatakse loovust uute normide alusel. Samas lihtsustuks seda rakendades süsteem liigselt, kuna eristamine toimiks ainult reeglite järgimise ja mittejärgimise alusel. Tähelepanu pööratakse vähem reaalsele tegevusele enda staatuse otsimisel.

Sellest olulisem on olnud väikeriikidele keskenduvate autorite kriitika. Nad heidavad SIT-i raamistikus rahvusvaheliste suhete uurijatele ette, et nad vaatlevad staatuse otsimist ainult suurriikide perspektiivist (Wohlforth et al., 2018: 530). Seeläbi uuritakse vaid neile kohalduvaid strateegiate aspekte. Neumann ja de Carvalho (2015) märgivad, et väikeriigi eesmärk on olla staatuse otsimise tulemusel tunnustatud kui hea jõud (*good power*). See tähendab nii seda, et riik suurendab oma staatust moraalse autoriteedi kaudu, kui ka seda, et nad tahavad olla nähtud heade toimijatena, näiteks vahendajatena. Heaks jõuks olemise peamine motivaator on olla märgatud ja tunnustatud suurjõudude poolt. Seda aga mitte kallite materiaalsete staatuse markerite või sümbolite omandamise kaudu, vaid teistes näitajates nagu panustamine rahvusvahelises koostöös. Selles tähenduses on väikeriikide staatuse otsimine kahesuunaline, kuna see leiab aset nii staatusegrupi sees kui ka eraldi nähtavuses suurvõimudele (Wohlforth et al., 2018: 530).

Väikeriikide puhul on seetõttu peetud peamiseks strateegiateks sotsiaalset mobiilsust ja loovust, mitte konkurentsi, mille kasutamist takistab ressursipuudus (Crandall & Sulg, 2021: 4). Paljude väikeriikide näitel oleks vähetõenäoline sõjaline konkureerimine suurriigiga. Hoopis tõenäolisem on otsida staatust läbi ülejäänud kahe, mida on võimalik teha näiteks rahvusvahelistes organisatsioonides. Need sisaldavad endas hierarhilisi elemente ja on tihti staatuse otsimise peamiseks areeniks (Larson & Shevchenko, 2010: 70). Seetõttu on

rahvusvaheliste organisatsioonide kaudu tehtav multilateraalne diplomaatia muutunud väikeriikide jaoks väga oluliseks. Liikmelisusel endal on aga mitmeid eeliseid ja mõjusid.

Väikeriigid eelistavad neid koostööformaate, sest need vähendavad materiaalsete võimekuste olulisust ja allutavad riigid samadele reeglitele (Thorhallsson & Wivel, 2006: 655). Seeläbi muutub staatuse omandamine võrdsemaks. Samuti suudetakse vältida konflikte, kuna reeglid võimaldavad väikeriikidel kergemini suurriike ohjeldada ja väljendada enda seisukohti (Wivel, 2005: 395). Samuti pakub see võimaluse panustada globaalsetesse probleemidesse, millega kaasneb võimalus silma paista (de Mesquita & Smith, 2010: 667-8). Olulisemgi võib olla positsiooniga kaasnev tunnustus ja staatuse tõus teiste liikmete silmis (Hurd, 2002: 43-4).

Samas on lisaks märgatavatele kasudele ka rahvusvahelistel organisatsioonidel laiemad mõjud. Näiteks piirab nende organisatsioonide sissepääsu tingimuslikkus, mis motiveerib riike oma käitumist vastavalt kohendama (Kelley, 2004: 428). See eeldab juba kandideerimisel omapoolset valmidust muutuda ja silma paista. Liikmena mõjutab suhtlemine konkreetse grupiga tugevalt riigi tehtavaid otsuseid, näiteks kellega astuda sõtta (Hafner-Burton & Montgomery, 2006). Suhtlemine konkreetse organisatsiooni ja selle liikmetega muutub indikaatoriks riigi enesepildist ja soovist olla rahvusvaheliselt nähtav. Seeläbi on rahvusvahelised organisatsioonid väikeriikidele hea võimalus ennast nähtavaks teha, kuid seal edu saavutamiseks tuleb olla valmis kas kohanduma või kasutama sotsiaalset loovust. Rõhutatakse, et multilateraalses keskkonnas staatuse otsimine erineb tavalisest selle poolest, et olulisemaks muutub riigi käitumine vastavalt normidele, ja riigi roll, mitte ressursid (Schia & Sending, 2015: 75). Selle taga on protseduurid, mida multilateraalsus endas sisaldab, suunates riike normide ja diplomaatia poole (Pouliot, 2011). Nii ei olegi alati staatuse otsimisel tähtis tulemus, vaid läbi diplomaatia institutsionaliseeritud protsessides osalemine (Schia & Sending, 2015: 75).

Lähtudes eelnevast kirjanduse ülevaatest, on võimalik järeldada, et staatus on riikide jaoks oluline ja staatuse otsimisel vaadatakse tihti rahvusvaheliste organisatsioonide poole. Kirjanduses on peamine fookus suunatud just ametlikule liikmelisusele ja toimimisele nende organisatsioonide sees, kuid tähelepanuta on jäänud staatuse omandamine enne liikmeks saamist, nimelt kandideerimise jooksul. Selle lünga täitmiseks võetakse edasises arutluses aluseks kolm peamist eeldust. Esiteks SIT-i põhitees, et riigile on staatuse otsimises omistatav agentsus. Teiseks Neumanni ja de Carvalho (2015) väide, et väikeriikide staatus tugineb

peamiselt moraalsele autoriteedile ja et nende jaoks on eriti tähtis rahvusvaheliselt silma paista. Kolmandaks Niels Schia ja Ole Sendingi (2015) märkus, et diplomaatia kaudu staatuse omandamisel pole alati kõige tähtsam tulemus, vaid protsess.

Nende kolme kombineerimisel on võimalik järeldada, et staatuse otsimisel saab rahvusvahelisse organisatsiooni või selle spetsiifilisemasse rolli kandideerimise kontseptuaalselt lahutada organisatsiooni liikmelisusest. Seega muutuks teoreetiliselt kandideerimine omaette staatuse areeniks, mida riigid saavad sihilikult kasutada oma staatuse muutmiseks. See ei välista, et liikmeks saades tõuseks riigi staatus veelgi ja tekiks uus hierarhia, kus on võimalik positsioneeruda. See tähendaks ainult, et liikmelisus ei ole rahvusvahelisse organisatsiooni kandideerimise ainuke eesmärk ja kasu. Kandideerides kulutab riik diplomaatilisele kampaaniale ressursse, mille eesmärk on teha riiki nähtavaks. Seda eriti väikeriikide puhul, kelle staatus tuleneb võimest rahvusvaheliselt silma paista. Seeläbi mõjutatakse kollektiivseid uskumusi enda kohta ja omandatakse staatust, mis jääb ka liikmeks saamise ebaõnnestumisel. Staatuse omandamise perspektiivist ei ole oluline, kas riigil on lootust kandideerimise tulemusel saada liikmena aktsepteeritud, sest kandideerimisprotsessiga on staatus juba muutunud. Sellest lähtuvalt on uurimuse põhitees, et väikeriigid võivad kasutada kandideerimist rollidele rahvusvahelistes organisatsioonides⁴ staatuse otsimiseks.

Järgnev uurimus testib seatud teesi kahe kandideerimisprotsessi kaudu. Vaatluse alla võetakse Eesti kandideerimine Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni (ÜRO) Julgeolekunõukogu roteeruvaks liikmeks ja Arktika Nõukogu (AN) vaatljaliikmeks. Teoreetiline eeldus on, et mõlemale rollile kandideerimise korral oli tegemist staatuse otsimisega ning Eesti staatus nende käigus ka tõusis. Tegemist on selle teesi testimise seisukohalt heade võrdlustega, kuna need on sama riigi poolt korraldatud kandideerimised, millest esimesel juhul liikmeks saamine õnnestus ning teisel mitte. Mõlemal juhul kulutati hulgaliselt ressursse ja sellele pöörati ka avalikkuse tähelepanu. Järgnevas peatükis tehakse ülevaade nendest organisatsioonidest, kaardistatakse Eesti kandideerimine ja arutletakse varasema kirjanduse üle.

⁴ Parema termini puudumisel on kasutusel rollid rahvusvahelistes organisatsioonides. Sellisteks võivad näiteks olla vaatljaliige ja roteeruv liige. Tegemist on erirollidega, mida riik täidab kollektiivselt ja mis vajavad tihtipeale kandideerimist või kampaaniat. On vajalik tunnistada selle termini piiratust, kuid see võimaldab väljendada ühte organisatsioonidele omast külge.

2. Juhtumi tutvustus ja varasemad uurimused

Selles peatükis antakse esmalt lühike kirjeldus ÜRO Julgeolekunõukogust ja seejärel Arktika Nõukogust. Erilist tähelepanu pööratakse uurimuse jaoks olulistele rollidele, millele Eesti kandideeris. Kolmandaks antakse ülevaade sellest, kuidas on neid organisatsioone ja Eestit varasemalt uuritud. Siinkohal tuleb arvestada, et selle uurimuse eesmärk on testida teooriat, mille kaudu täiendada laiemat uurimisvälja uue staatuse otsimise areeni võrra. Seetõttu puuduvad käsitlused, mis võtaksid kandideerimise uurimise eraldiseisvaks eesmärgiks. See tähendab, et paralleelid tuleb tõmmata kirjandusest, mis vaatleb peamiselt harilikke staatuse otsimise viise.

2.1. ÜRO Julgeolekunõukogu

ÜRO Julgeolekunõukogu on ÜRO organ, mis kujutab endast ühte peamist rahvusvahelise julgeolekuga tegelevat platvormi. Oma tegevust korraldatakse globaalselt ja liikmeid on kõigilt mandritelt. Selle peamine roll on kanda hoolt rahvusvahelise rahu ja julgeoleku säilitamise eest ning nende poolt langetatud otsused on siduvad kõigile ÜRO liikmesriikidele (Vabariigi Valitsus, 1991). See koosneb viiest alalisest liikmest (Venemaa, Hiina, Ameerika Ühendriigid, Suurbritannia, Prantsusmaa) ja kümnest roteeruvast liikmest. Need kaks rolli erinevad selle poolest, et esimestel on sisulistes küsimustes võimalus enda vastuseisuga otsust takistada, aga teistel see võimalus puudub (Security Council Report, 2019: 21).

Teine erinevus on Julgeolekunõukogus olemise aeg. Alalistel liikmetel ei ole liikmelisusel ajalist piirangut ja nemad ei pea oma rollile kandideerima. Roteeruvad liikmed valitakse regionaalsete gruppide alusel ÜRO Peaassamblee hääletusel kaheks aastaks. Igal aastal vahetub viis roteeruvat liiget ja koheselt uuesti kandideerida ei ole võimalik. Valimistel arvestatakse, kui palju on riik panustanud rahvusvahelisse julgeolekusse, organisatsiooni muudesse eesmärkidesse ja õiglast geograafilist jaotust (Vabariigi Valitsus, 1991). Esimest kahte hinnatakse läbi materiaalse panuse ÜRO tegevusse ja viimase tagavad regionaalsed valimisgrupid, mille alusel 10 roteeruvat liiget jaotatakse (Security Council Report, 2019: 76). Regionaalseid grupe on kokku viis (Aasia, Aafrika, Ladina-Ameerika ja Kariibi, Ida-Euroopa, Lääne-Euroopa). Julgeolekunõukogu roteeruvad liikmed otsustab ÜRO Peaassamblee salajane hääletus, kus hääletavad kõik 193 liikmesriiki. Konkureerimine käib vastavalt regionaalsele grupile eraldatud kohtade peale. Kandidaat peab enda soovist kandideerida eelnevalt teada

andma. Töö roteeruva liikme kohale kandideerimiseks algab aastaid varem ja kampaania nõuab suurt ajalist ja finantsilist ressursi (ibid.: 77). Vajalik on koguda vähemalt 2/3 häältest ehk täieliku osaluse korral 129 häält. Kandidaate ühele kohale võib olla üks või mitu. Kui esimeses voorus ükski kandidaat piisavalt hääli kokku ei saa, siis korraldatakse uus voor, kus kandideerivad enim hääli saanud kandidaadid.

Eesti teekond roteeruva liikme kohale algas kandidatuuri ülesseadmisega 2005. aastal (Välisministeerium, 2017a). Kandideerimiskampaania aktiivse osaga alustati 13. juulil 2017 (ibid.). Eesti osutus Ida-Euroopa esindajana ÜRO Julgeolekunõukogusse valituks 7. juunil 2019. Teine kandidaat sellele kohale oli Rumeenia. Esimeses voorus hääletas Eesti poolt 111 ja Rumeenia poolt 78 riiki (ERR, 2019). Teises voorus kogus Eesti 132 ja teine kandidaat 58 häält (ibid.). Eesti oli roteeruv liige aastatel 2020-2021.

2.2. Arktika Nõukogu

Arktika Nõukogu on Arktikale keskenduv regionaalne valitsustevaheline organisatsioon. Selle eesmärgiks on koostöö, koordinatsiooni ja suhtluse edendamine Arktikas asuvate riikide ning rahvaste vahel (Arctic Council Secretariat, 2020: 4). Keskendutakse regionaalsetele ja piiriülestele probleemidele, kuid välistatud on sõjalise julgeoleku arutamine. AN koosneb erinevatest liikmelisuse tasemetest. Esiteks kuulub sinna kaheksa Arktika riiki (Kanada, Taani, Soome, Island, Norra, Venemaa, Rootsi, Ameerika Ühendriigid). Nemad on peamised otsustajad ja organisatsiooni rahastajad. Teise taseme moodustavad alalised osalejad, kuhu kuulub kuus Arktika põlisrahvaid esindavat organisatsiooni. Viimaks veel 38 vaatlejaliiget, kellest 13 on riigid. Peamine töö toimub kuues töögrupis, mis keskenduvad erinevatele Arktika seisukohast tähtsatele probleemidele nagu kliimamuutused ja kiirreageerimine hädaolukorras. Gruppide töös saavad osaleda liikmed kõikidelt tasemetelt. Töögruppide soovitude ja alaliste osalejate kaasamise kaudu teeb AN otsuseid Arktika riikide konsensuse põhjal (ibid.: 13). Neid otsuseid peavad rakendama riigid ise, sest programmid tuginevad tavaliselt mingi riigi poolsele rahastusele (ibid.: 15).

Kuigi AN täielik liikmelisus on piiratud, siis on organisatsioonidel ja Arktika välistel riikidel võimalik kandideerida vaatlejaliikme kohale. Rolliga ei kaasne õigust hääletada, kuid see

võimaldab osaleda AN-i kohtumistel ning panustada töögruppides ekspertiisi ja finantsiga. AN kohtumistel võivad vaatlejaliikmed teha sõnavõtte, kuid nad ei saa olla projektide eestvedajad. Seetõttu on nende roll tugevalt piiratud ja peamine panus antakse töögruppides. Vaatlejariigiks pürgija peab esitama taotluse AN-i eesistujariigile. Selles tuleb tõestada, et riik on võimeline Nõukogu töösse panustama, tunnustab Arktika, Arktika riikide ja põlisrahvaste väärtusi ning suveräänsust, on näidanud võimekust teha Nõukogu liikmetega koostööd ja viia Arktika probleeme arutamiseks globaalsele tasandile ning omab regioonis huvi ja ekspertiisi (Arctic Council, 2013: 13-4).

Diskussioon vajaduse üle kandideerida AN-i vaatlejaliikmeks algas Eestis 2014. aastal, mis järgnes Euroopa Liidu ebaõnnestunud kandideerimisele (ERR, 2014). 2019. aastal tehti otsus kandideerida ja 9. novembril 2020 esitati ametlik taotlus (Välisministeerium, 2021d). 20. mail 2021 toimunud AN-i ministrite kohtumisel ei kinnitatud Eestit vaatlejaliikmeks ja järgmine võimalus selleks on 2023. aastal (Välisministeerium, 2021e). Eesti on kinnitanud jätkuvat huvi vaatlejaliikmeks saada (ibid.).

2.3. Varasemad uurimused

Rahvusvahelistesse organisatsioonidesse kandideerimise uurimisel on täheldatud ÜRO Julgeolekunõukogu roteeruva koha suurt sümboolset väärtust. Julgeolekunõukogu reaalne tähtsus on ajas vähenenud, kuid ressursid, mida sinna saamiseks kulutatakse, on kasvanud (Hurd, 2002: 41-3). Riigid teavad kandideerides, et otsused Julgeolekunõukogus olenevad alaliste liikmete tahtest, kuid liikmelisuse eelisteks on võimalus teemasid tõstatada, tutvuda teiste seisukohtadega ja olla tähtsate arutelude keskmes (ibid: 42). Liikmelisus ÜRO Julgeolekunõukogus omistab automaatselt riigile kõrgema staatuse, kuna kuulutakse ihaldusväärseesse eliitgruppi (Dafoe et al., 2014: 376). Julgeolekunõukogu võime sellist staatust anda põhineb sellele rahvusvaheliselt omistatud legitiimsusel ja kollektiivsel arusaamal, et see on tähtis (Hurd, 2002: 47). Reaalne mõju on seega väike, kuid Julgeolekunõukogu on saanud klubiliseks eeliseks, mis võimaldab oma staatust liikmeksoleku ajal tõsta.

Üks põhjalikumaid uurimusi, mis kajastab riikide soovi saada ÜRO Julgeolekunõukogu roteeruvaks liikmeks, põhineb Ann-Marie Ekengreni ja kolleegide (2020) poolt diplomaatide

seas läbi viidud küsitlusel. Nad uurisid kolme peamist põhjust, miks roteeruvaks liikmeks kandideeritakse: agenda mõjutamiseks, suhtlemiseks, staatuse kogumiseks. Nad leidsid, et kõige rohkem töid diplomaadid enda kandideerimise põhjusena välja võimaluse agenda mõjutamiseks, kuid juba kohta omades muutus olulisemaks suhtlemise aspekt. Staatuse puhul toodi välja, et kuigi see ei olnud üks peamisi kandideerimise eesmärke, siis hiljem tunnistati, et koha saavutanult staatus tõuseb. Selle peamise põhjusena nähti suurenenud nähtavust. Samas kiputi teiste riikide kandideerimise motiive hinnates staatust rohkem tähtsustama. Autorid ei tuvastanud ühte kindlat põhjust, miks see nii on, kuid järeldati, et staatusel võib siiski olla kandideerimise põhjendamisel suur roll, mida ei taheta paljudel juhtudel tunnistada. Nad töid välja, et väikeriikidele võib staatus olla olulisem, kuid õhutasid seda rohkem uurima.

ÜRO Julgeolekunõukogusse valitud saamise peamistes faktorites on autorid laias laastus ühel meelel. Axel Dreher ja kaastöölised (2014) pidasid kõige tähtsamateks faktoriteks suurt rahvaarvu, esimese korra eelist ja rikkamaid arenguriike. Sellega enamuses osas nõustudes, on üks keskseid panuseid ÜRO Julgeolekunõukokku pääsemise uurimisel tulnud David Malone'ilt (2000), kes leidis, et kuigi reeglid sätestavad roteeruvale kohale saamise kõige olulisema kriteeriumina panustamise rahvusvahelisse julgeolekusse, siis ÜRO Peaassamblee hääletustel mängivad rohkem rolli sümpaatiad väikestele ja kõrvale jäänud riikidele. Üritatakse saavutada tasakaalu, kus tähtsad rahvusvahelised rollid jaotuksid õiglasemalt. Ta arvas, et lisaks mängivad suurt rolli faktorid nagu isiksus, panus arenguabisse, kampaania eelarve ja kampaaniaplatvormi suunitlus. Neid põhimõtteid on edasised uurimused laialdaselt aluseks võtnud. Neumann ja de Carvalho (2015) lisavad, et Julgeolekunõukogu on väikeriikidele üks peamine staatuse otsimise areen, sest seal on kerge tähelepanu saada. Seega on vähemalt esimest korda kandideerides väikeriikidel eelis, kui suudetakse kampaanias tõstatada õigeid teemasid ja pühendatakse piisavalt ressursse.

AN-i vaatlejaliikmeks kandideerimiseks on uurijate hinnangul erinevaid põhjendusi. Andrew Chater (2016) on AN-i ajaloolist arengut jälgides järeldanud, et kaks peamist põhjust on panustamine globaalse tähtsusega keskkonnaprobleemide lahendamisse ja lootus majanduslikuks kasuks. Kristin Bartenstein (2015) on jõudnud samadele järeldustele, kuid lükkas need väited juriidilistel alustel ümber ja märkis, et reaalsemad on majanduslikud ja geopoliitilised huvid. Lassi Heininen ja kaastöölised (2020) leidsid mõlemale autorile osalist

kinnitust. Nad analüüsisid kvalitatiivset ja kvantitatiivset kodeerimist kasutades riikide Arktika regionaalseid strateegiaid ja täheldasid, et peamiselt tuuakse välja hariduse ja teadusega seonduv, millele järgnevad rahvusvaheline koostöö, majandus ja keskkonnakaitse. Mõlema töö tulemused on ootuspärased, kuna teemad väljendavad seda, millega AN oma töös tegeleb. Osaliselt võib vaielda selle üle kui täpselt riigid strateegiates hindavad oma võimalusi vaatlejana.

Natukene erinev on Marc Lanteigne (2020) lähenemine, kes oma konkreetsetele riikidele keskendunud ülevaates jagas Arktikast huvitatuse põhjused kaheks. Ühed riigid rõhutavad oma ajaloolist seotust ja teised tänapäevaseid huvisid. Selle käigus täheldas ta ka võimalikku staatuse otsimist mitte-Arktika riikide poolt, kes soovivad olla tunnustatud kui „väärilised“ antud regioonis huvide omamiseks. Luuakse endast kuvand, nagu Hiina Arktika lähedase riigi loosung, ja üritatakse sellele leida tunnustust. Seega on tema hinnangul pigem tegemist klubilise staatuse määratlusega, kus klubisse kuulumine tagab tunnustuse huvidele, mida väidetakse endal olevat. Seepärast on AN-i vaatlejaliikme sümboolne tähtsus mingil määral võrreldav Julgeolekunõukogu omaga.

Staatuse otsimise kasutamine Eesti näitel ei ole ka täiesti uus. Matthew Crandall ja Ingrid Varov (2016) uurisid samuti staatuse omandamist väikeriigina, milles nad keskendusid Eesti poolt antud välisabile. Nad leidsid, et sellel puhul oli võimalik tuvastada konventsionaalsest staatuse kirjandusest erinevat mehhanismi, kus Eesti üritas enda staatust suurendada suheldes riikidega, kes ei kuulu tema sotsiaalsesse gruppi, ja paistis sellega silma nii Euroopa Liidu riikidele kui ka abisaajariikidele. Teine näide on Matthew Crandallilt ja Mari-Liis Sulelt (2021), kes keskendusid Eesti tegevusele Aafrikas. Nad tuvastasid kolm peamist valdkonda, mille kaudu Eesti üritas oma staatust muuta: informatsiooni- ja kommunikatsioonitehnoloogia, sõjaline koostöö ja arenguabi. Nende põhjalt järeldati, et väikeriigid ei otsi staatust ainult suurriikidelt, vaid omistavad seda ka omavahel ja tavapäratutes regioonides. Samuti on oluline märkida, et nende poolt intervjueritud ametnikud töid erilisel viisil välja Eesti kandideerimiskampaania ÜRO Julgeolekunõukokku kui olulise vahendi, mille kaudu loodi sidemeid ja tugevdati enda kuvandit Aafrikas. Mõlemal korral oli tegemist juhtumiuuringuga, mis kasutasid teoreetilise alusena SIT-I, ja leiti, et peamiselt kasutati sotsiaalset loovust.

Lähtuvalt eelpool välja toodud uurimustest, võib järeldada, et staatusele on Julgeolekunõukogu, AN-i ja Eesti vaatlemisel tähelepanu pööratud. Viimase puhul on SIT olnud peamine raamistik ning uuritud on välispoliitilisi suundi arenguabis ja Aafrika regioonis. Kahe rahvusvahelise organisatsiooni puhul on keskendunud liikmeks saamisega kaasnevale staatusele ning riikide tegevusele, mille abil loodetakse edukas olla. Eraldi pole kandideerimise käigus omandatavat staatust käsitletud ja seda lünka asub järgnev uurimus täitma.

3. Metoodika

Selles peatükis antakse ülevaade uurimistöös kasutatavast metoodikast ja andmete analüüsi põhimõtetest. Uurimuse peamiseks eesmärgiks oli testida väikeriigi perspektiivist teesi, et riigid võivad kasutada kandideerimist rollidele rahvusvahelistes organisatsioonides staatuse otsimiseks. Uurimistöös kasutati kvalitatiivset võrdlevat analüüsi, kus hinnati esitatud teoreetilise argumendi rakendatavust. Kvalitatiivsed meetodid võimaldavad uurida sügavuti keerukaid ja ebaregulaarseid sündmuseid (Bennett & Elman, 2007: 171). Nende hulka võib lugeda uurimuse keskmes olevad kandideerimisprotsessid, milles puudub üldine regulaarsus ning palju on erinevate toimijate hetkelistest hinnangutest. Nende juhtumite uurimises aitab kvalitatiivne analüüs süüvida ümbritsevasse konteksti, ühendada erinevaid andmeallikaid ja võrrelda juhtumeid omavahel. Kvalitatiivset võrdlevat analüüsi võib küll kritiseerida üldistusvõime vähesuses, kuid kahe näite peal testitud teooria loob hea aluse nähtuse uurimiseks teistel juhtumitel. Seega on tulemuste valiidsus kõrgem kui tavalisel juhtumiuuringul ja teiste uuringute lisandumisel on seda veelgi võimalik tõsta.

3.1. Juhtumi valik

See võrdlev analüüs põhineb erinevate juhtumite meetodil, kus vaadeldavad kandideerimised on üksteisest üsna erinevad, kuid eelduslikult on mõlema näol tegemist sama lõpptulemusega. Neid ühendava sõltumatu muutujana on võimalik tuvastada SIT-i järgi staatuse otsimise strateegia kasutamine, mis tingib sarnase sõltuva muutuja, milleks on staatuse otsimine kandideerimise kaudu. Erinevustest on võimalik välja tuua, et ÜRO Julgeolekunõukogu on globaalne platvorm, kuhu pääsemiseks on tarvilik 2/3 ÜRO riikide poolthäääl, ning sinna pääsedes on riigil reaalne võimalus olla mõjukas ning lõpptulemusena oli kandidatuur edukas. AN see-eest on regionaalne valitsustevaheline organisatsioon, mille vaatlejaliikmeks saamine eeldab Arktika riikide konsensuslikku otsust ja kandideerimise ajal oli võimalik näha, et üks otsustaja on Eestiga kehvades suhetes, vaatlejaliikmel puudub reaalne võimalus organisatsiooni mõjutada ning lõpptulemus oli vaatlejaliikmeks mittesaamine. Viisid, kuidas rollidele kandideerida ja mida rolli saavutamine riigil võimaldaks, on mõlema näite puhul väga erinevad. Kui analüüsi käigus on võimalik tuvastada, et mõlemal juhul olid kasutuses staatuse otsimise strateegiad, mille tulemusel staatus tõusis, siis on võimalik väita, et mõlemad kandideerimised olid staatuse perspektiivist õnnestumised. Nii saaks tõestatud, et riigid võivad otsida staatust juba kandideerimisprotsessi käigus ja olla selles edukad. Seda isegi juhul, kui roll rahvusvahelises organisatsioonis jääb saavutamata.

Uuritavad juhtumid valiti vastavalt nende sobivusele kirjeldatud meetodi rakendamiseks. Sama riigi kahe erineva kandidatuuri kasutamine võimaldab uurida sügavuti staatuse otsimise toimemehhanisme, võrrelda põhjendusi, mida on kandidatuuridele toodud, ja kuidas on enda staatuse muutust hinnatud. Uuritavaks riigiks valiti Eesti. See põhines riigi sobivusel uurimise fookuses oleva mõistmiseks ja testimiseks. Eesti vastab väikeriigi tunnustele, milleks sai seatud rahvaarv kuni 10 miljonit inimest. ÜRO Julgeolekunõukogu roteeruvaks liikmeks ja AN vaatlejaliikmeks kandideerimise puhul oli tegemist sarnasel ajaperioodil toimuvate kampaaniatega. Kandideerimine ja selleks kuluka diplomaatilise kampaania korraldamine näitab, et juhtumid võivad olla sobivad staatuse otsimise uurimiseks. Varasemates uurimustes on täheldatud, et staatuse otsimisele võib viidata selline diplomaatiline tegevus, mis ei too võrdväärset materiaalselt kasu (Basrur & de Estrada, 2017: 15). „Eesti välispoliitika arengukava 2030“ ütleb, et iga rahvusvahelise organisatsiooni liikmelisuse puhul tuleb arvestada selle võimalikke tulusid ja kulusid (Välisministeerium, 2020a). Iga diplomaatiline kampaania on aga omaette kuluartikkel ja nagu hilisemast analüüsist selgub, siis AN kandideerimise puhul oli suur tõenäosus, et positiivset otsust sellel korral Eesti vaatlejastaatuse kohta ei langetata.

3.2. Andmete kogumine ja analüüs

Analüüsi jaoks andmete kogumine ühendas endas mitmeid meetodeid. Esiteks teostati kaks süvaintervjuud (vt. Lisa 1), milles koguti teavet kandideerimisprotsessi ja Eesti võimaliku staatuse otsimise kohta. Intervjueeritavad valiti sihipärase valimi alusel ehk vastavalt nende ekspertiisile, mis väljendus vahetus seotuses vähemalt ühe uuritava juhtumiga. See seadis piirid intervjueeritavate arvule. Väikeriigi puhul on diplomaatiline võimekus piiratud, mis tähendab, et konkreetse eesmärgi saavutamise nimel töötab vaid piiratud hulk inimesi, kelleni võib olla keeruline jõuda (Corbett & Connell, 2015: 455). Seetõttu panustati siinkohal intervjueeritavate kvantiteedi asemel nende oodatavale kvaliteedile, mis väljendub asjatundlikkuses. Võrdlemisi väike valim ei võimalda tõlgendada sealt saadud informatsiooni kui laialt levinud arusaama. See ei lubanud kasutada intervjuusid uurimistöö põhiallikana ja seetõttu jäid need teisi allikaid toetavateks. Valikul võeti arvesse eeldust, et diplomaatidel ja ametnikel on oma igapäevaste töökohustuste tõttu olemas täpsem ülevaade sellest, mida riik üritab vastava kandideerimisega saavutada ja sellest, kuidas seda soovitakse teha (Ekengren et al., 2020: 27). Seetõttu eelistati neid näiteks kõrgematele poliitikutele.

Intervjuud toimusid jaanuaris ja märtsis 2022. Selleks ajaks olid mõlema kandideerimise esialgsed tulemused selged ja oli võimalik heita valgust kandideerimise järelkajadele. Kuigi see võimaldas vaadata kandideerimisprotsessi tulemusi tervikuna, võis see tekitada ka kallutatuse ümberhinnata staatuse omandamise võimalusi. See ilmneb näiteks küsimuses, kas Eestil oli ka reaalne lootus AN vaatlajaliikmeks saada või oli kandideerimine vaid samm enda staatuse tõstmiseks ja teistelt riikidelt Arktikaga seotuse kohta aktsepteerimise leidmiseks. Konkreetset küsimust käsitletakse pikemalt analüüsisosas, kuid läbivalt kallutatuse vähendamiseks tähtsustati siin allikate mitmekesisust.

Intervjuud toimusid konfidentsiaalsuse tingimustes ja intervjuueeritavatele nende isiku kaitseks analüüsis otse viidatud ei ole. Mõlemad intervjuud teostati Zoomi veebiplatvormi vahendusel ja need kestsid umbes 30 minutit. Kuna vaatluse all oli kaks kandideerimist, mis erinesid üksteisest nii organisatsiooni kui ka protsessi poolest, siis kasutati nende mõistmiseks poolstruktureeritud intervjuukava (vt. Lisa 2), mis koosnes avatud küsimustest. Neid kohandati vastavalt intervjuu fookuses olevale organisatsioonile ning esitati vajadusel täpsustavaid küsimusi. Küsimuste koostamisel tugineti osaliselt Ekengreni ja tema kaastööliste (2020) uuringule. Näiteks võeti arvesse nende märkust, et ametnikud võivad intervjuu käigus esitada eesmärgi vastavalt sellele, mis on ametlik, kuid mitte tingimata peamine eesmärk. Seetõttu küsiti intervjuueeritavate käest seisukohta ka teiste riikide huvide kohta, et tekitada võrdlus Eesti ja teiste riikide puhul välja toodud eesmärkide vahel.

Analüüsi põhjaks oli dokumendianalüüs, mille käigus kasutati kvalitatiivset sisuanalüüsi. Tekste kodeeriti vastavalt uurimisküsimuste põhjal loodud kahele kodeerimistabelile (vt. Lisa 3 ja Lisa 4), et leida viiteid staatuse otsimisele ja tuvastada uurimuse seisukohalt olulised põhimustrid. Koodid loodi nii olemasoleva teooria pealt kui ka tuletati dokumentidest endast. Kvalitatiivne lähenemine võimaldas määratleda domineerivad sõnumid, korduvad mustrid ja milline on edastatava sõnumi selgus ning erinevad tõlgendusvõimalused. Seega sai arvestada latentsete sõnumitega, kuid peamine fookus oli öeldul endal. Analüüsiühikuna kasutati tähenduslikku lauseosa, mis võimaldas uuritavat mõista või kategoriseerida. Valim moodustati eesmärgipäraselt, et kaasata võimalikult palju relevantseid allikaid, kuid kasutati ka lumepallvalimit. Kvalitatiivne sisuanalüüs on üks levinumaid analüüsiviise, mille kasutamise

puhul tuleb arvestada, et analüüs põhineb dokumentides kirjas oleval ja selle üldistamine teistele juhtumitele võib olla keeruline. Samuti tuleb tõdeda ohtu uurijapoolseks kallutatuseks tähenduste omistamisel, kuid selle riski vähendati uurimuse käigus läbi pideva eneserefleksiooni ja konteksti arvestamise. Andmehulga analüüsimiseks kasutati QCAMap (Mayring, 2014) programmi.

Esiteks kasutati dokumendianalüüsis pressiteateid ja muid avalikke dokumente, mis võimaldasid taasluua riigi ametliku enesepresentatsiooni. Teiseks kaasati diplomaatide ja poliitikute avalikult ja kirjalikult ilmunud arvamuskirjed ja kõned. Need andsid pildi kandideerimisega seotud isikute isiklikest vaadetest ja on seepärast, sarnaselt intervjuudele, abistavad tausta mõistmisel ning tegevuste määratlemisel. Sellised materjalid on tihti vahend avalikus diplomaatias, mille eesmärgiks on nii sisemiste kui ka väliste sihtgruppide mõjutamine (Golan & Carroll, 2012). Nende kasutamisel tuleb säilitada ettevaatlikkus, kuid peab arvestama, et need võivad ka teenida riigi staatuse otsimise huve. Arvamuskirjede ja kõnede kogumisel peeti kinni autori relevantuse põhimõttest, mis tähendab, et autor pidi artikli või kõne avaldamise hetkel olema, kas Eesti riigi teenistuses olev diplomaat, Riigikogu liige, Vabariigi Valitsuse liige või Eesti Vabariigi president. Nende puhul leiti, et tegemist on ametitega, kus esindatakse otseselt Eesti riiki ja panustatakse poliitikakujundamisse. Lisaks võimaldasid arvamuskirjed ja kõned kaasata poliitikute vaateid, kes jäid intervjuude fookusest välja.

Dokumendid koguti läbi interneti avalikest allikatest. Arvamuskirjede kogumiseks kasutati mitmekülgsema ülevaate jaoks viite erineva suunitlusega veebiväljaannet: Postimees, Eesti Rahvusringhääling, Äripäev, GO Reisiajakiri ja Diplomaatia. Ametlike dokumentide ja kõnede kogumiseks kasutati riigiasutuste kodulehti. Otsingu teostamise märksõnad olid „üro julgeolekunõukogu,“ „arktika nõukogu,“ „un security council“ ja „arctic council“. Nende seast sõeluti välja kampaaniat puudutavad materjalid. Kaasati nii eesti kui ka ingliskeelsed allikad, millest esimese puhul oli sihtrühm kodupublik, kellele eesmärgi põhjendati. Teisel oli eelduslikult olulisem välipublik. Sarnast lähenemist on kasutanud näiteks Basrur ja de Estrada (2017). Teksti kattumisel eelistati inglise keeles ilmunud allikaid, mis olid otseselt seotud oma püüdluste selgitamisega väljapoole riiki.

Dokumentide ajaperioodi piirati kandideerimisekampania kestuse ja seda ümbritseva ajaga. ÜRO Julgeolekunõukogu puhul kestis aktiivne faas 13. juulist 2017 kuni 7. juunini 2019. Parema ülevaate saamiseks kaasati dokumendid, mis ilmusid ajavahemikus 1. jaanuar 2016 kuni 31. detsember 2019. AN-i kampania kestis 9. novembrist 2020 kuni 20. maini 2021 ja seega kasutati materjale vahemikus 1. jaanuar 2020 kuni 31. detsember 2021. Kandideerimiskampania aktiivsele faasile keskendumine võimaldas analüüsida ametlikke sõnumeid, mis panustasid otseselt kampania edukusse. Kuigi laiem ajaperiood oleks andnud täiendava sissevaate kampania eesmärkidesse, oleks see tekitanud samal ajal toimuva ideekujundusfaasi tõttu täiendavat müra ja hägustanud lõpuks kasutusse jõudnud sõnumeid. Kokku analüüsiti 96 dokumenti. Neist 77 puudutas ÜRO Julgeolekunõukogu ja 19 AN-i.

Tuleb tõdeda, et eelpool kirjeldatud viisil dokumentide kasutamine võib olla mitmeski mõttes problemaatiline. Esiteks kajastavad ametlikud dokumendid riigi ametlikku ja ühtset positsiooni, mis võib jätta varju reaalsed tagamaad. Teisest küljest ei saa võtta dokumente, mis esindavad isiklike positsioone, absoluutse tõena, sest tegemist on indiviidi vaadetega. Seepärast tuginetigi selles uurimuses erinevatele allikatele. Nende integreerimisel ja võrdlemisel oli võimalik saavutada selgem pilt, kus oleks esindatud nii ametlik positsioon kui ka intervjuude ja isiklike sõnavõtude kaudu sissevaade nende ametlike sõnumite eesmärkidesse. Uurimuse piiranguks on ka ainult Eesti allikate uurimine, mis tähendab, et ülevaade saadakse sellest, milline on Eesti enesepresentatsioon ja omapoolne hinnang staatusele. Teiste riikide allikate kasutamine oleks tervitatav, et saada pilt nende arusaamadest, kuid niivõrd laiahaardeline uurimus jääb väljapoole selle töö mahtu.

Üks suurimaid probleeme staatuse uurimisel on eristada staatuse otsimist teistest riigi tegevustest ja huvidest (Basrur & de Estrada, 2017: 14). See ei pruugi alati võimalik olla, kuna staatuse omandamine käib paralleelselt kolmandate eesmärkide saavutamisega. Seepärast on tähtis empiiriliste allikate analüüsil pidada silmas viiteid just staatuse otsimisele. SIT-i määratletud kolm staatuse otsimise strateegiat (mobiilsus, võistlus, loovus) võimaldavad kasutada teoreetilist raamistikku, mille kaudu tuvastada võimalikke sihiliku staatuse otsimisega seotud sõnumeid. Väikeriigi puhul on selle teooria järgi peamiselt võimalik oodata, kas sotsiaalset mobiilsust või loovust.

3.3. Andmeanalüüsi loogika

Järgnevas peatükis teostatakse andmete analüüs vastavalt eelpool kirjeldatud meetodikale. Selleks kasutatakse erinevaid allikaid, mille tulemused tervikpildi kujundamisel integreeritakse. Uurimisprobleemi lahendamiseks otsitakse vastuseid kahele peamisele uurimisküsimusele:

- 1) Miks kandideerivad väikeriigid rollidesse rahvusvahelistes organisatsioonides;
- 2) Milline oli kandideerimiskampanias staatuse roll?

Esimese küsimuse abil vastatakse sellele, millised olid kandideerimise peamised põhjused ehk kontrollitakse, kas staatuse otsimine võib olla nende kandideerimiskampaniate puhul relevantne raamistik. Selleks kasutatakse kodeerimistabelit 1 (vt. Lisa 3). Teisega uuritakse kodeerimistabeli 2 (vt. Lisa 4) abil staatuse otsimise reaalset toimimist nendes protsessides. Erilist tähelepanu pööratakse sellele, milline oli staatuse roll ja toimemehhanism. Vajalikud on küsimused nagu kes, millega ja kellele üritas silma paista, et staatust saavutada (Dafoe et al., 2014: 375). Esiteks uuritakse üksikasjalikult ÜRO Julgeolekunõukogu kandidatuuri. Keskendutakse Julgeolekunõukogu puudutavatele dokumentidele ja intervjuuosadele ning määratletakse sealt järelduvad eripärad. Teiseks uuritakse samade põhimõtete alusel AN-i vaatljaliikmeks kandideerimist. Kolmandaks võrreldakse kahte kandidatuuri omavahel, et järeldada, kas mõlemal juhul olid kasutusel staatuse otsimise strateegiad ning kas staatuse otsimine oli edukas. Otsitakse empiirilist tõestust uurimuse põhiteesile, et väikeriigid võivad kandideerimisprotsessist staatust otsida.

4. Analüüs

See peatükk annab uurimisküsimustele toetudes ülevaate analüüsi tulemustest. Peatükk jaguneb kolmeks suureks osaks, mis on jaotatud väiksemateks alapeatükkideks, kus analüüsitakse mõlemat eespool mainitud uurimisküsimust eraldi. Esimeses osas käsitletakse üksikasjalikult Eesti kandideerimist ÜRO Julgeolekunõukogu roteeruvaks liikmeks. Teises analüüsitakse Eesti kandideerimist Arktika Nõukogu vaatlejaliikmeks. Kolmandas võrreldakse kahte juhtumit omavahel ning tehakse peamised järeldused uurimistöö põhiteesi sobivuse suhtes.

4.1. ÜRO Julgeolekunõukogu roteeruvaks liikmeks kandideerimine

Selles alapeatükis võetakse vaatluse alla Eesti kandideerimine ÜRO Julgeolekunõukogu roteeruvaks liikmeks. Nagu eespool mainitud, siis korraldas Eesti oma kandidatuuri toetuseks laialdase diplomaatilise kampaania, mille aktiivne periood kestis 13. juulist 2017 kuni 7. juunini 2019, mil toimus ÜRO Peaassamblee lõpphääletus. Selle tulemusel oli Eesti Julgeolekunõukogu roteeruv liige aastatel 2020 kuni 2021.

4.1.1. Roteeruvaks liikmeks kandideerimise põhjendused

Dokumendianalüüsi tulemusel oli nii ametlikest dokumentidest kui ka arvamuskirjeldustest ja kõnedest võimalik tuvastada kolm peamist kategooriat, mida toodi enda roteeruvaks liikmeks kandideerimise põhjenduseks. Nendeks olid Eesti huvid, staatus ja panustamine organisatsiooni tegevusse. Huvide all peeti tavaliselt silmas julgeolekut, mis lõimib endas nii võimalused olla Julgeolekunõukogu liikmena julgeoleku pakkuja kui ka tarbija. Selles oli olulisel kohal rahvusvahelise õiguse kehtimine ja tugevdamine. Lisaks kuulus huvide alla ka informeeritus Julgeolekunõukogu toimimisest, mida ilma roteeruva liikme kohata pole võimalik saavutada.

Teine põhjus, miks Eesti kandideeris Julgeolekunõukogu liikmeks, on see, et panustada omandatud rolliga organisatsiooni tegevusse. Eelkõige toodi välja, et Eesti toetaks ÜRO reformimist ja läbipaistvuse suurendamist. Samuti sooviti, et digiteemad saaksid Julgeolekunõukogus ja ÜRO-s laiemat tähelepanu. Seeläbi toodaks juurde uus ja üha rohkem tähtsust koguv teema. Lisaks toodi välja, et liikmeks valitult esindab Eesti kas enda piirkonna

riikide või laiemalt väikeriikide huvisid. Esimese puhul seostub see eelneva julgeoleku aspektiga, kus loodetakse suurendada Venemaaga piirnevate riikide julgeolekut, et alati oleks roteeruva liikme rollis riik, mis on võimeline eskalatsioonidele reageerima. Intervjuu käigus toodi välja, et sellisteks riikideks on Põhjamaad ning Kesk- ja Ida-Euroopa riigid. Väikeriikide kohta leiti aga, et väikeriigid, mille rahvaarv jääb alla 10 miljoni inimese, kaitsevad instinktiivselt Julgeolekunõukogus teiste väikeriikide huve. Seda isegi juhtudel, kus riikide tavapärased ideoloogilised arusaamad ei kattu (Intervjuu 2, 15.03.2022). Seega tõstis Eesti esile, et võib olla küll kindlast geograafilisest grupist valitud, kuid esindab lisaks sellele ka teiste Venemaaga piirnevate riikide huvisid ja seisab laiemalt väikeriikide eest.

Kolmas põhjus puudutas staatust ja mõjukust. Leiti, et Julgeolekunõukogu liikmelisus aitaks näidata Eesti valmisolekut tegeleda globaalsete probleemidega ja olla sealjuures tõsiseltvõetav. Seeläbi suureneb riigi nähtavus ja „sõprade ring“. Näiteks rõhutas Jüri Ratas oma veel kampaania ajal peetud kõnes Riigikogule, et: „Eesti on seeläbi leidnud maailmas uusi sõpru ning saavutanud palju tuntuks nii Atlandi kui Vaikse Ookeani ääres“ (Ratas, 2019). See vihjab Eesti suurenenud suhtlusringkonnale ja sellega kaasnevale tuntuks juba kampaania perioodil. Sõnavorm „sõpru“ näitab omakorda, et nende riikide vaateid Eestile mõjutati positiivselt.

Sarnaselt arvas Keit Pentus-Rosimannus, kes lisas, et „Julgeolekunõukogu liikmesus on võimalus näidata, tutvustada ja teadvustada Eestit professionaalse, pühendunud tegijana üleilmsel tasandil“ (Pentus-Rosimannus, 2016). Tema sõnavõttus on esikohal liikmelisuse tulemusena loodetavate positiivsete vaadete tekkimine. Samuti võib järeldada, et loodetud staatuse kasv tuleks nii üksikriikide hoiakutes kui ka kollektiivsetest arusaamadest ÜRO liikmesriikide seas laiemalt. Seda kinnitab ka uurimistöö jaoks tehtud intervjuu, kus toodi välja, et staatuse kaudu kasvab ka mõjukus ning paljudel juhtudel saab neid käsitleda sünonüümidenä. Seepärast peeti neid peamiseks motivaatoriteks. Toodi välja, et nii kandideerimise tulemusel kui ka liikmena kasvab suhtlusvõrgustik tavadiplomaadist kõrgemate poliitikuteni ning saadud kontaktid jäävad ka järgmisteks aastateks. See võimaldab ise kergemini minna probleemide lahendamiseks teiste riikide esindajate juurde, kuid ka Eesti esindajate juurde tulla olenemata sellest, et liikmelisuse periood on lõppenud (Intervjuu 2, 15.03.2022).

Seega võib järeldada, et Eestil oli ÜRO Julgeolekunõukogu roteeruva liikme kohale kandideerimiseks kolm peamist põhjust. Esimene oli enda huvide kaitseks. Teine oli selleks, et panustada organisatsiooni toimimisse ja seda arendada. Viimaks toodi välja, et liikmelisus annaks võimaluse globaalseks staatuse suurendamiseks ning mõjukuseks, mida võib pidada omavahel sünonüümideks, sest need suurendavad nähtavust ja kujundavad kollektiivseid arusaamu käsitle all olevast riigist. Staatuse tõstmist võib pidada Eesti näitel ka peamiseks motivaatoriks, miks sooviti roteeruva liikme rolli saada. Seetõttu on sarnaselt varasematele uurimustele leidnud tõestust, et staatuse otsimine on rahvusvahelistes organisatsioonides oluline. Samas ilmnes Ratase (2019) kõnest ka viide sellele, et mitte ainult liikmeks saamist ei seostata staatuse tõstmisega, vaid see protsess algab juba ka kandideerimise käigus. Sellest lähtuvalt uurib järgmine alapeatükk staatuse toimimist kandideerimisprotsessis.

4.1.2. Staatuse roll ÜRO Julgeolekunõukogu kandideerimiskampanias

Nagu eelnevalt mainitud, siis vajab staatuse otsimise uurimine seda, et tuvastatud oleks kes, millega ja kuidas üritas seda teha (Dafoe et al., 2014: 375). Selle uurimuse puhul on staatuse otsija Eesti, mis sai tõestatud eelmise alapeatüki põhjal. Dokumendianalüüsi põhjal aga oli võimalik määratleda ka seda, milliste tegevustega oma staatust loodeti tõsta, millised olid kandideerimiskampania peamised sõnumid, kes oli nende sihtgrupp ja kellelt Eesti enda arvates oma staatusele tunnustust sai.

Kesksete sõnumite või loosungite uurimine võimaldab määratleda, millise staatuse otsimise strateegiaga oli SIT-i järgi tegemist. Selleks olid peamised kasutatud koodid seotud panustamise, väikeriigiks olemise, kriteeriumitele vastamise ja sarnaste riikide huvide esindamisega. Kuigi kriteeriumitele vastamine, mis on välja toodud juhtumi tutvustuse peatükis, figureeris kõigis dokumendiliikides, siis oli see neis kõigis marginaalses rollis. Peamiselt ei olnud sellel juhul fookuses formaalsed kriteeriumid, vaid põhimõte, et iga riik peaks saama vähemalt ühe korra roteeruv liige olla, mida on võimalik selle põhimõtte laia leviku tõttu pidada mitteformaalseks kriteeriumiks. Sama marginaalseks jäi sarnaste riikide huvide esindamine, milleks võisid olla piirkondlikud või demokraatlikud riigid.

Tähtsam oli väikeriigi loosung, mille puhul rõhutati seda, et väikeriigid hoiavad kokku. Kuigi seda ei toodud dokumentides eraldi välja, siis võib selle seada konteksti, kus kandideeriti Rumeenia vastu, mis ei kvalifitseeru ka Eesti enda seatud mõõdiku järgi väikeriigiks. Samas on tegemist sarnase riigiga ja seetõttu poleks Eesti ka niivõrd suurt tähelepanu saanud, kui oleks kandideerides sarnaste riikide perspektiivile keskendunud. See-eest enim figureeris sõnumites panustamine, kus rõhutati Eesti varasemat panust ÜRO töös ja tutvustati teemasid, mida Eestil on veel pakkuda. Nendes oli suur osakaal digiteemadel ja e-riigil, mis on ÜRO töös jäänud varju. Näiteks tõi Eesti kampaaniajuht Margus Kolga ühes artiklis välja, et: „Eesti üks oluline kampaaniasõnum puudutab e-riiki ja e-valitsemist, meie sellealast oskusteavet ning valmisolekut jagada kogemusi“ (Kolga, 2019a). Selles sõnastuses väljendub, et Eesti rakendas enda kampaania ette teema, milles ise ollakse tugevad ning valmis teisi selles abistama.

Seda tõestab ka uurimuse jaoks valminud intervjuu, kus märgiti, et digiteemasid kasutati kampaanias selleks, et luua endast kindlat kuvandit. Eesti oli juba varasemalt nendes teemades tuntud ja omas suuremat ekspertiisi kui paljud teised riigid. Kampaania jooksul pakuti teistele riikidele E-riigi Akadeemia teenuseid, mis aitaksid ka neil enda e-riiki üles ehitada. Seepärast sai sellest teemast üks kampaania kandvaid loosungeid, mille abil väheste kulutatud ressurssidega tekitati huvi Eesti pakutud teenuse vastu ja asuti ise sellest kasu saama. Intervjueeritav märkis, et huvi nende teenuste vastu on jätkuv ning näitab, et teadlikus Eestist tõusis (Intervjuu 2, 15.03.2022).

Seega on võimalik eelnevat uurimisküsimust ja kõiki Eesti kasutatud sõnumeid arvesse võttes järeldada, et Eesti kasutas enda kandidatuuris staatuse otsimiseks sotsiaalse loovuse strateegiat. Vastamist seatud kriteeriumitele ei rõhutatud eriti suurel määral ning rohkem keskenduti uue hinnatava dimensiooni loomisele, millega silma paista ning enda staatust tõsta. Globaalselt suurenenud huvi digiteemade ja Eesti poolt pakutavate e-riigi teenuste vastu näitab, et seda strateegiat kasutades loodi olukord, kus isegi kandidatuuri ebaõnnestumisel oleks Eesti loonud ÜRO-s uue staatuse grupi. Seda ühendavaks mõõdikuks oleks pädevus digiteemades ning Eesti kui üks selle eestvedaja oleks selles positsioneerunud kõrgel kohal.

Selle strateegia edukuse ja toimimise õppima tundmiseks on samavõrd olulised aga ka teised eelpool esitatud küsimused. Näiteks on dokumendianalüüsist võimalik järeldada, et oma sõnumite sihtgrupina nägi Eesti ÜRO riike laiemalt ning väikeriike kitsamalt. See tähendab, et toetust otsiti võimalikult laialt auditooriumilt ja mitte kitsalt suurriikidelt või Julgeolekunõukogu alalistelt liikmetelt. See võib tuleneda ÜRO hääletusreeglitest, mis nõuavad 2/3 kõigi ÜRO liikmesriikide häältest ja väikeriigid moodustavad neist suure osa. Seda kinnitas ka teostatud intervjuu, kus täheldati, et väikeriike on palju ning ülejäänud riikide kaasamiseks kasutati laiapindseid sõnumeid, et oleks võimalik igale riigile leida mingi positiivne aspekt Eesti kandideerimises. Eesti ei keskendunud oma kandideerimise faasis partnerriikidele, kelleks võib pidada demokraatlikke riike ning Euroopa Liidu ja Põhja-Atlandi Lepingu Organisatsiooni liikmeid, sest seal oli tuntus juba kõrge ja hääled kindlad (Intervjuu 2, 15.03.2022).

Sihtgruppide kõnetamiseks kasutati erinevaid tegevusi. Keskset rolli mängis üldine nähtaval olek, mille hulka kuulub ka kandideerimiskampaania. Sellele lisandusid riigivisiidid diplomaatide ja poliitikute poolt. Nende käigus jõuti mitmetesse riikidesse, kuhu Eesti esindajad varasemalt ei olnud ametlikult reisinud. Visiite omakorda kasutati selleks, et suurendada koostööd riikide vahel. Mõne riigiga sõlmiti esmakordselt diplomaatilised suhted ning teistega lubati arendada kaubandussidemeid või abistada e-riigi ehitamisel. Viimaseks oluliseks elemendiks oli eriüritustel osalemine ja nende korraldamine. Ise tutvustati Eesti kultuuri, korraldati e-riigiga seotud konverentse kui ka muid üritusi. Lisaks kasutati juba olemasolevaid platvorme. Intervjueeritav tõi nende näiteks piirkondlikud tippkohtumised, mis võimaldasid lihtsamat ligipääsu paljude riikide otsustajatele (Intervjuu 2, 15.03.2022).

Nende tegevustega õnnestus Eestil otsida ja saada aktsepteerimist enda staatusele. Aktsepteerimine või tunnustus on staatuse otsimise oluline osa, sest see näitab kollektiivseid uskumusi riigi positsiooni ja kuuluvuse kohta. Dokumendianalüüsist ilmnas, et Eesti enda hinnangul saadi tunnustust kas üldiselt suurenenud nähtavusega organisatsioonis või konkreetse riigi või grupi sõnade tõttu. Erinevates allikates mainitakse korduvalt, et isegi kui Eesti ei osutu Julgeolekunõukogusse valituks, siis on kandideerimisprotsessi käigus ikkagi Eestit rohkem tähele pandud ja staatus suurenenud. Margus Kolga märkis oma arvamuskirjas, et „[j]uba praegu oleme kampaaniast võitnud ja projektid kestavad edasi ka pärast

valimispäeva, hoolimata selle tulemusest“ (Kolga, 2019a). Samamoodi on arvanud president Kersti Kaljulaid, kes oma kõnes tõi välja, et „ÜRO julgeolekunõukogu kampaania on Eestile toonud nähtavust, sõpru ja aidanud leida samameelseid riike sealgi, kus poleks osanud otsida“ (Kaljulaid, 2019a). See näitab, et Eesti staatus suurenes laiemas ringis, milleks võib pidada maailma riike või ÜRO liikmesriike.

Tunnustus väljendub selles, et nende riikidega suhted arenesid. Välisministeerium toob selle tõestuseks kampaaniaga seotud visiitide pressiteadetes välja, et külastatud riigi esindajad tunnustasid Eesti kampaaniat ning seda, et Eesti seisaks väikeriikide eest hästi. Samuti toodi välja Eesti e-riigi vastu huvi tundmine. Intervjueeritav selgitas, et kampaanial oli eriti oluline roll külastatud riikides kohapeal Eesti tuntuse tõstmisel ning hilisem liikmelisus kujundas pigem vaateid Eestile ÜRO-s tegutsevate diplomaatide seas. Seejuures tõi ta välja, et Eesti partnerriikide seas kandideerimise tulemusel staatus eriti ei tõusnud, sest Eesti oli seal juba varasemalt tuntud ning pigem saadi seal tähelepanu valituks osutumise tõttu. Kandideerimisprotsessis jäadi silma pigem ülejäänud riikidele ja selles oli suur roll e-riigil (Intervjuu 2, 15.03.2022).

Seepärast saab järeldada, et Eesti kasutas ÜRO Julgeolekunõukogusse kandideerimisel sotsiaalse loovuse strateegiat, mis tugines Eesti e-riigi mainele ning digiteemade populariseerimisele. Selles valdkonnas oli Eestil võimalus näidata enda olemasolevat kõrget staatust ning seda omakorda tõsta. Peamiselt keskenduti ÜRO riikidele laiemalt ning erilist rõhku asetati väikeriikidele. Neilt enda staatusele aktsepteerimise saamiseks kasutati erinevaid vahendeid nagu visiidid, eriüritused, nähtaval olek ja koostöö suurendamine. Nii õnnestus kampaania tulemusel Eestil staatust vähemalt e-riigi staatusegrupis tõsta ja see kõrgenenud staatus oleks mitmete Eesti esindajate hinnangul jäänud alles ka Julgeolekunõukogusse mittepääsemisel. Seega on võimalik järeldada, et Eesti otsis kandideerimisprotsessi kaudu staatust, mis ei olnud sõltuv staatusest, mida omandatakse roteeruvaks liikmeks saades.

4.2. Arktika Nõukogu vaatlejaliikmeks kandideerimine

Siin alapeatükis uuritakse uurimisküsimustele vastamise kaudu Eesti kandideerimist Arktika Nõukogu vaatlejaliikmeks. Aktiivne kampaaniaperiood kestis 9. novembrist 2020 kuni AN-i

ministrite kohtumiseni 20. mail 2021, kus otsust Eesti sobivuse osas ei tehtud. Kuna AN-i ministrite kohtumised on ajaliselt piiratud ja ei ole avalikud, siis tähendab see kas seda, et otsust ei jõutud langetada, või ei jõudnud Arktika kaheksa riiki konsensuseni. Varasemalt lubas Eesti kandideerimist jätkata, kuid aastaks 2022 on AN-i töö Ukraina sõja eskaleerumise tõttu peatunud.

4.2.1. Vaatlejaliikmeks kandideerimise põhjendused

Sellelgi puhul oli võimalik tuvastada kolm peamist kategooriat, millega AN-i vaatlejaliikmeks kandideerimist üritati põhjendada. Nendeks olid panustamine organisatsiooni tegevusvaldkonnas, staatus ja huvid. Panustamises organisatsiooni tegevusse toodi kõige rohkem esile panustamist kohalikku arengusse, mis on AN-i üks põhifookus. Keskmes oli jätkusuutlik areng ja Eesti võimekus pakkuda kohalikele digilahendusi, mis sobivad hõredalt asustatud piirkonda. Lisaks toodi esile võimalikke tervishoiuteenuseid, mis on seotud digilahenduste ja geenuuringutega, mis on Eestis kõrgel tasemel. Kohalikule arengule lisaks oli samaväärselt tähtis Eesti ajalooline ekspertiis ja soov panustada teaduskoostöösse. Toodi välja Eesti sajanditepikkune kogemus Arktika teaduskoostöös ja väideti, et vaatlejaliikmena soovitaks veel rohkem panustada ja koostööd teha. Viimaks toodi välja ka ettevõtluse olulisus, mis tooks kasu nii Eesti ettevõtetele kui ka aitaks kaasa mõlema eelmainitud eesmärgi täitmisel.

Huvide kategoorias juhiti tähelepanu mitmele aspektile. Peamiselt toonitati loosungit, et Eesti on põhjapoolseim mitte-Arktika riik, kes ei ole veel AN-i vaatlejaliige. Seetõttu on Arktikas toimuval ja seal tehtavatel otsustel Eestile suur mõju, millega peaks kaasnema ka Eestipoolne vastutus ja panus. Leiti, et rahvusvahelisel kogukonnal üldiselt peaks olema vastutus Arktika ees ja seepärast oleks ka Eesti kaasamine kasulik. Samuti toodi välja Eesti kultuurilist seotust Arktika põlisrahvastega, kellest paljud on soome-ugri päritolu. Uurimistöö jaoks läbi viidud intervjuust selgus, et keskkonnateemad, millega AN tegeleb, on Eesti inimestele tähtsad ja seeläbi on riigil huvi nende teemadega rahvusvaheliselt tegeleda (Intervjuu 1, 20.01.2022).

Staatuse kategoorias leiti, et vaatlejastaatus võimaldaks Eestil arendada Arktika kaheksa riigiga lähedasemat koostööd ja paistaks silma kui selles regioonis ekspertiisi omav riik. Selle võttis ühes oma arvamuseritlikis Välisministeeriumi asekantsler Märt Volmer kokku järgnevalt:

„Eesti kui Arktika keskkonnast, tulevikust ja sealsete elanike käekäigust hooliv riik saaks tõestada end tõsiseltvõetava partnerina Arktikaga seotud rahvusvahelises koostöös“ (Volmer, 2021). Samuti arvas välisminister Urmas Reinsalu, kes ütles, et „[v]aatlejastaatus annab lisaväärtuse liitlas- ja partnerlussuhete süvendamiseks piirkondliku koostöö kaudu“ (Reinsalu, 2020). Uurimuse jaoks teostatud intervjuu selgitas, et ühise koostööga AN-is on võimalik ennast näidata Eesti lähimatele partneritele ja tõestada neile, et Eestile on olulised samad teemad nagu neilegi. See võimaldab neilt saada tunnustust Eesti sarnasuse kohta nendega. Peamiselt on nendeks partneriteks AN-i liikmetest Põhjamaad, kuid ka Ameerika Ühendriigid ja Kanada (Intervjuu 1, 20.01.2022). Seepärast on ka sellel juhul alust arvata, et kandideerimise motivaatorina oli staatusel oluline roll ning seda ka kandideerimisprotsessis, kus enda huvi Arktika kesksete küsimuste vastu üles näidati.

4.2.2. Staatusel roll Arktika Nõukogu kandideerimiskampanias

Staatusel olulisuse määramise järel on taas võimalik arutleda selle täpse toimimise üle kandideerimiskampanias. Keskse sõnumina oli võimalik tuvastada soov ja võimekus panustada Arktika riikide jaoks olulistest valdkondades ja piirkonna jätkusuutlikus arengus. Rõhutati Eesti teaduslikku kompetentsi ning Arktikasse sobivaid ettevõtete pakutavaid lahendusi. Samuti toodi välja võimalikud digilahendused, mida suudetaks pakkuda. Sellega üritati endast luua pilt kui tõsiseltvõetavast partnerist, kellel on mida panustada. Eraldi toodi sõnumina välja, et Eesti on põhjapoolseim mitte-Arktika riik ja peaks selle pärast olema kaasatud. Viimasena kasutati sõnumina vastamist seatud kriteeriumitele, mis osaliselt kattub panustamise sõnumiga. AN-i kandidatuuri puhul on see aspekt eriti oluline, kuna taotluse esitanud riik peab suutma tõestada, et on võimeline panustama, omab ekspertiisi ja tunnustab Arktika riikide õiguseid (Arctic Council, 2013: 13-4). Märt Volmer tõi selle oma artiklis ka otseselt välja: „Eesti vastab Arktika Nõukogu vaatlejatele esitatud kriteeriumitele“ (Volmer, 2021).

Viimase sõnumi olulisust täheldades on võimalik vaatlejaliikmeks kandideerimise peamise strateegiana välja tuua sotsiaalne mobiilsus. Kuigi ka siin kandideerimises oli oluline roll digiteenuste pakkumisel, siis ei olnud see domineeriv ja enda tutvustamine käis riikide seas, kes olid Eesti digiriigi arengutest varasemalt teadlikud. Pigem oli Eestile tähtis näidata enda sobivust olemasolevate normidega ning paista Arktika riikidele silma neile tähtsates teemades.

Seda tõestab ka teostatud intervjuu, kus intervjuueeritav sõnas korduvalt, et AN-i kandideerimise puhul oli eesmärgiks näidata Põhjamaadele, et ollakse huvitatud samadest teemadest nagu nemad. Peamiselt olid nendeks teemadeks rohepööre ja kliimamuutused, kus Eesti soovis näidata, et tahetakse reaalselt panustada, ning seda on ka tehtud (Intervjuu 1, 20.01.2022).

Kuna AN-is vaatlejaliikmeks saamist nähti võimalusena veel rohkem silma paista ja panustada kui kandideerimiskampaania seda võimaldas, siis sellest lähtuvalt kujunes ka sõnumite sihtgrupp. Dokumendianalüüs näitas, et sihtgrupiks võeti ainult Arktika kaheksa riiki, kes on organisatsiooni täisliikmed ehk otsustajad. Intervjuu tõestas selle paikapidavust. Tema järgi oli peamine fookus nendel riikidel, sest nemad on otsustajad ja neile tuli tõestada Eesti võimalusi panustada. Teiste vaatlejaliikmetega kohtudes mainiti, et kandideeritakse ka ise vaatlejaks, kuid seda selleks, et edaspidi selles valdkonnas koostööd teha. Mujal maailmas Arktika teemasid ei tõstatatud (Intervjuu 1, 20.01.2022).

Enda nähtavuse suurendamiseks oli peamine tegevus osalemine eriüritustel. Kirjutati kandidatuuri ja Eesti Arktikas tegutsemise ajalugu tutvustavaid artikleid, korraldati Eestis Arktika kuu ja mitmeid seminare, mis keskendusid Arktika teemadele või koostöövõimalustele teiste riikidega. Samuti osaleti peamistel Arktika teemadega tegelevatel konverentsidel nagu Arctic Circle Virtual ja Arctic Frontiers. Lisaks korraldati tipp-poliitikute tasemel üksikuid riigivisiite, kus ühe teemana võeti tutvustada Eesti kandidatuuri ja keskenduda just keskkonnaprobleemidele. Kolmanda tegevusena mainiti koostöö suurendamist ja nendega ühise laua taga Arktika probleemidele lahenduse otsimist.

Nende tegevuste tulemusel on dokumentide ja intervjuu põhjal võimalik väita, et tajutakse edukat staatuse otsimist, kuna on saadud tunnustust (Intervjuu 1, 20.01.2022). Sellel juhul oli peamiseks tunnustus, kas varasema tuntuse alusel või kampaania tulemusel organisatsiooni sees. Seda peamiselt Arktika riikide hulgas. Välisministeeriumi AN-i ministrite kohtumisele järgnenud pressiteates sõnastas välisminister Eva-Maria Liimets selle järgnevalt: „[m]eie Arktika Nõukokku kandideerimise protsess ja taotluse tutvustamiseks korraldatud üritused on pälvinud palju positiivset tähelepanu ning suurendanud Eesti nähtavust Arktika teemadel“

(Välisministeerium, 2021e). Selles arvamuses väljendub, et Eesti sobivust Arktika teemadesse panustamiseks on aktsepteeritud ning kandideerimise protsess on muutunud arusaamu Eesti kohta positiivselt. Seega võib väita, et Eesti staatus on kasvanud kandideerimisprotsessi tagajärjel olenemata sellest, et vaatljaliikmeks ei saadud.

Uurimistöö jaoks läbi viidud intervjuu pakkus täiendavat kinnitust, et Eesti suutis Arktika riikidele tõestada, et neil on, mida panustada, ja ollakse huvitatud seda tegemast. Kampania tulemusel suudeti viia teadmine Eesti Arktika huvidest kõrgematesse poliitilistesse ringkondadesse, sest varem oldi sellest teadlikud ainult teadlaste tasemel, kes Arktikas Eesti teadlastega koostööd tegid. Samuti täheldas intervjuueeritav, et nende riikide esindajad on öelnud, et Eesti huvi on neile meelepärane ja nad on vaatljaliikmena oodatud. Eesti tegevusi Arktikas ja kliimaprobleemide pärast mure tundmist on nähtud positiivsena ja on suudetud tõestada, et huvi nende vastu ei ole kunstlik. Intervjuueeritav mõõnis, et keskkonnateemadega silma paistmine ja partnerriikidega samadest asjadest huvitatud olemine on üks Eesti välispoliitika põhimõtteid, mida kasutatakse ka teistes koostööformaatides. Tema isiklikul hinnangul ei ole ainukesena oma positiivset tunnustust andnud Venemaa, kelle puhul ei oleks kampania suutnud seisukohti muuta, kuna tegemist on laiemal poliitilisel probleemiga, mitte Eesti ebausutavusega. Vene teadlaste arvamusel on Eesti staatus kõrge, kuid AN-is kehtiva konsensusel põhimõtte tulemusel on üheks Eesti vaatljastaatuse saamise takistuseks peetud ühe riigi poliitilist vastuseisu, mis ei kajasta ülejäänud Arktika riikide hinnanguid Eesti staatusel (Intervjuu 1, 20.01.2022).

Selle põhjal on võimalik järeldada, et Eesti kasutas AN-i kandideerides sotsiaalse mobiilsuse strateegiat, mis kajastus selles, et sõnumitena üritati peamiselt näidata enda võimekust panustada organisatsiooni kehtivates tegevusvaldkondades ning eraldi oli oluline kriteeriumitele vastamise tõestamine. Kandideerimiskampania tulemusel suudeti näidata, et Eesti sobituks organisatsiooni väärtustega ning Eesti staatus kliima ja Arktika teemasid puudutavas tõsisis. Eesti sõnumite peamine sihtrühm olid Arktika kaheksa riiki, kellel on piirkonnas otsustusõigus. Tunnustuse otsimiseks kasutati eriüritusi, kuid mõningasel määral ka koostöö suurendamist ja visiite. Eesti esindajate hinnangul suudeti tunnustust leida ja muutuda ka poliitiliselt Arktikas tõsiseltvõetavaks partneriks, kellel on pikaajaline kogemus. Seepärast võib öelda, et kandideerimise tulemusel staatus otsimine oli edukas. Kuigi ametlikes

dokumentides ei ole välja toodud, miks arvatakse, et Eesti kandidatuuri, olenemata tõusnud staatusest, vastu ei võetud, siis on võimalik väita, et see jäi laiem poliitilise probleemi taha, mida oli võimalik näha juba enne kandidatuuri ülesseadmist.

Tähelepanu tasuks aga juhtida sellele, et intervjueritav rõhutas, et Eesti üritas oma peamistele partneritele, ehk Põhjamaadele, tõestada, et tegeleb kliimaprobleemidega, mis Põhjamaade välispoliitikas on oluline. Samuti tõi ta välja, et kliimateemad on Eesti laiem välispoliitiline huvi, millega näidata oma sarnasust nende partneritega (Intervjuu 1, 20.01.2022). Sellest võib ettevaatlikult järeldada, et AN-i vaatlejaliikme kandideerimiskampaaniat ei kasutatud ainult selle rolli omandamiseks, vaid ka staatuse otsimiseks kliimateemades, kus peamisteks staatuse aktsepteerijateks on Põhjamaad. Ei ole võimalik väita, et see oli kandideerimise ainuke põhjus, kuid teadlikkus AN-i hääletuskriteeriumitest viitab, et kandideerimist võidi sellel puhul kasutada staatuse otsimiseks teises valdkonnas.

4.3. Juhtumite võrdlus ja järeldused

Uurimistöö esimene uurimisküsimus oli: miks kandideerivad väikeriigid rollidesse rahvusvahelistes organisatsioonides? ÜRO Julgeolekunõukogu roteeruvaks liikmeks ja AN-i vaatlejaliikmeks kandideerimise analüüsimine tõi välja, et Eesti üheks motivaatoriks nende kandideerimiste puhul oli staatuse otsimine. See kinnitab staatuse otsimise kirjanduse põhiteese, et riikidele on staatus oluline ja seda otsitakse rahvusvahelistest organisatsioonidest. Samuti näitas Eesti pidev enda väikeriigina kujutamine, et väikeriigid on omaette olulised toimijad, ning et rahvusvahelised organisatsioonid on nende ühed peamised staatuse otsimise areenid, kuna need võimaldavad olla nähtavad (de Mesquita & Smith, 2010: 667-8). Mõlema juhtumi uurimine võimaldab öelda, et staatus ei olnud küll Eesti ainukene motivaator, kuid suure tõenäosusega oli see üks peamistest. Samuti on märgatav, et staatuse otsimisel oli oluline roll enda algatatud tegevustel ja agentsusel, nagu leiab SIT.

Selle põhjalt oli võimalik edasi liikuda järgmise uurimisküsimuse juurde, milleks oli: milline oli kandideerimiskampaanias staatuse roll? See aitas aru saada staatuse otsimise reaalsest toimimisest nende kandideerimiste puhul. Kuigi traditsiooniline staatuse otsimise kirjandus mõistab esimest uurimisküsimust selle uurimusega sarnaselt, siis teise uurimisküsimuse puhul

tuvastas see uurimus staatuse otsimisel uue tahu. Nimelt näitas analüüs, et Eestile ei olnud staatuse otsimisel nende rollide omandamine rahvusvahelistes organisatsioonides alati peamine. Mõlemal juhul tarvitas Eesti staatuse otsimise strateegiaid, mille on välja toonud SIT-I kesksed teoreetikud Tajfel ja Turner (1979). Kuid nagu selle teooria riikidel rakendamise alusepanijad Larson ja Shevchenko (2010) ütlevad, siis võis nende juhtumite puhul täheldada, et ei kasutatud sama strateegiat. Julgeolekunõukogu puhul oli keskne uue võrdluskategooria loomine ehk sotsiaalne loovus, milles Eestil oleks võimalik näidata ennast liidrina. Selleks uueks kategooriaks üritati kujundada digiteemasid ja selles oldi ka edukas, kuna kandideerimiskampaania ajal tunnustasid paljud riigid Eesti ekspertiisi ja kampaania järel on Eestiga koostöö otsimine jätkunud. Arktika Nõukogu kandidatuuris üritati aga silma paista Arktika riikidele olulistest valdkondadeks, milleks oli huvi Arktika ja kliima vastu. Seetõttu oli sellel juhul tegemist sotsiaalse mobiilsusega. Digiteemad olid ka AN-i kandideerimise puhul sõnumite hulgas, kuid need olid panustamisvõime tõestamise üks osa, mitte keskne element.

Seetõttu vastavad mõlemad eeldused ka väikeriikide teoreetikute tehtud panusele staatuse otsimise kirjanduses, mille alusel on nende peamised strateegiad just sotsiaalne loovus ja mobiilsus (Crandall & Sulg, 2021: 4). Samuti üritas Eesti staatust otsida kui Neumanni ja de Carvalho (2015) poolt nimetatud „hea jõud,“ kes ei ürita vastandudes staatust koguda, vaid näitab enda koostöövalmidust ning moraalselt autoriteeti. Samas ei näidanud Eesti juhtum toetust sellele, et väikeriikide jaoks on eraldi oluline staatuse otsimine suurvõimudelt nagu väitsid William C. Wohlforth ja kolleegid (2018). Kahe kandideerimise võrdluses küll erinesid sihtgrupid, kuid neid ühendas üldine keskendumine nendele riikidele, kes lõpuks hääletavad selle üle, kas Eesti on sobiv rolli, kuhu ta kandideeris.

Eraldi kandideerimise kaudu staatuse otsimisele vihjas mõlemal juhul see, et tuvastati nende riikide seast eraldi väiksemad grupid, kellele oma sõnumit eriliselt suunati ja kellelt oodati tunnustust enda kasutatavas staatuse hierarhias. Julgeolekunõukogu puhul olid need kaugemad väikeriigid, kellele ennast tutvustati ja digiriigi ehitamisel abi pakuti. AN-i puhul olid fookuses Põhjamaad. Neile taheti näidata, et Eesti huvitub nendega samadest teemadest ja otsiti selle kaudu kliimateemade kategoorias kõrgel paiknevatelt riikidelt tunnustust enda staatuse kõrgendamiseks selles hierarhias. Tunnustust ka leiti ja see on jäänud peale kandideerimist püsima. Seetõttu võib väita, et staatuse otsimise strateegiatega kasutamise õnnestus Eestil

mõlemal juhul oma staatust suurendada. Seda olenemata sellest, et ühel juhul saadi kandideerimise sihtmärgiks olnud roll, kuid teisel juhul see jäi saavutamata. Mõlemal juhul õnnestus Eestil mõjutada vastavas staatuse tunnuses nii üksikriikide vaateid kui ka laiemat kollektiivset uskumust, mida ei määra ühe riigi seisukohad.

Nagu mitmel puhul sai eelnevalt välja toodud, siis täheldati erinevates allikates, et Eesti esindajate enda hinnangul ei olnud rolli saamine rahvusvahelises organisatsioonis, kuhu kandideeriti, ainukene staatuse omandamise viis. Staatust omandati juba kandideerides ning mõlemad juhtumid annavad alust arvata, et Eesti arvestas sellega, et isegi kui valituks ei osututa, siis muututakse kandideerimise mõjul nähtavamaks ja suurendatakse staatust. Eriti ilmekalt väljendub see AN-i kandideerimise puhul, kus konsensusliku hääletusreegli tõttu võis olla tõenäoline, et Eesti ei saa olenemata oma kandideerimiskampaania edust ühe riigi heakskiitu. Kuid nähtav on see ka ÜRO julgeolekunõukogu kampaania etteotsa seatud digiteemades, kus staatus oleks Eesti esindajate hinnangul jäänud ka ilma roteeruva liikme koha omandamiseta.

Nende leidude tõlgendamisel olid aluseks teooriaosas välja toodud kolm peamist eeldust. Esiteks SIT-i põhitees, et staatuse otsimises on riikidele omistatav agentsus. Teiseks Neumanni ja de Carvalho (2015) väide, et väikeriikide puhul on peamine moraalne autoriteet ja rahvusvaheline tähelepanu. Kolmandaks Schia ja Sendingi (2015) tees, et diplomaatiliselt pole alati kõige olulisem tulemus, vaid protsess. Tulemuse all mõisteti selles uurimuses rolli omandamist, kuhu kandideeriti, ja protsessi all kandideerimist. Eesti kahe kandideerimise peal läbi viidud võrdlev analüüs leidis esmast kinnitust kolmele eeldusele toetuvale põhiteesile, et väikeriigid võivad kasutada kandideerimist rollidele rahvusvahelistes organisatsioonides staatuse otsimiseks.

Saadud tulemuste tõlgendamisel tuleb olla ettevaatlik, kuna analüüsi aluseks olid materjalid, mis ilmusid Eestis. Seega väljendasid need peamiselt Eesti enesepresentatsiooni ja olukorrataju. Staatuses on kesksel kohal teiste arvamused ja kollektiivsed uskumused, mille sügavuti uurimiseks oleks vaja kaasata välismeedia ja teostada intervjuusid välisriikide esindajatega. Rohkemate meedias ilmunud allikate kui ka arvamuskirjelduste uurimine ning

rohkemate intervjuude tegemine oleks vajalik, et saada täpsem arusaam staatuse otsimise toimimisest. Paraku ei olnud võimalik selle uurimistöö piiratud mahu tõttu nii kaugele laskuda ja põhiteesi paikapidavust on täheldatud vaid seatud eelduste ja analüüsitud materjalide põhjal.

Kokkuvõte

Selle uurimistöö fookuses oli väikeriikide staatuse otsimine läbi kandideerimise rollidesse rahvusvahelistes organisatsioonides. Vastav aspekt oli varasemas staatuse otsimist uurivas kirjanduses jäänud tähelepanuta. Seal on tuvastatud, et riigid soovivad saada rahvusvaheliste organisatsioonide liikmeteks, et enda staatust tõsta. Samas ei ole suudetud seletada, miks kandideerivad riigid isegi rollidesse, kuhu nende saamise võimalus on väike, ning mida võiks pakkuda kandideerimisprotsess iseenesest. Seetõttu oli käesoleva uurimuse eesmärgiks testida väikeriikide perspektiivist teesi, et riigid võivad kasutada kandideerimist rollidesse rahvusvahelistes organisatsioonides staatuse otsimiseks.

Selle testimise raamistikuks oli väikeriikide staatuse otsimine, mis oma olemuselt on mõjukas kriitika peamiselt suurriikide toimimist uurinud klassikalisele staatuse otsimise kirjandusele. Uudse staatuse otsimise meetodi seletamiseks seati kolm täiendavat eeldust. Neist esimene tulenes sotsiaalse identiteedi teooriast, mis võimaldab riikidele omistada staatuse otsimises agentsust. Teine eeldus oli, et väikeriikide staatus tuleneb moraalsest autoriteedist ja neile on oluline rahvusvaheliselt silma paista. Kolmandaks eeldati, et diplomaatia kaudu staatuse omandamisel pole alati kõige tähtsam tulemus, antud juhul organisatsiooni liikmeks saamine, vaid protsessis ehk kandideerimisprotsessis osalemine.

Selle uurimiseks kasutati kvalitatiivset võrdlevat analüüsi, kus hinnati teoreetilise argumendi rakendatavust. Erinevate juhtumite meetodi alusel tuvastati sobivate võrdlustena Eesti kandideerimised ÜRO Julgeolekunõukokku ja Arktika Nõukokku. Nende puhul oli võimalik leida, et olenemata erinevatest sõltumatutest muutujatest, kasutati mõlemal juhul staatuse otsimise strateegiat, mille tulemusel staatuse otsimine õnnestus. Seda olenemata faktist, et ühel juhul kandidatuuri tulemusel soovitud roll saavutati, kuid teisel juhul vaatljaliikme rolli ei saavutatud. Võrdluse läbiviimiseks kasutati põhiallikatena avalikke dokumente, arvamuskäsitlusi ja kõnesid, mille peal viidi läbi kvalitatiivne sisuanalüüs. Nendele lisandusid kaks süvaintervjuid, mis pakkusid täiendavat sissevaadet kandideerimisprotsesside tagamaadesse.

Esmalt otsiti vastust küsimusele, miks kandideerivad väikeriigid rollidesse rahvusvahelistes organisatsioonides. Sellega kontrolliti, kas staatuse otsimine on nende kandideerimiste puhul relevantne. Mõlemal juhul leidis see ühena kolmest eesmärgist kinnitust. Seejärel keskenduti küsimusele, milline oli kandideerimiskampanias staatuse roll. Selle tulemusel tehti kindlaks staatuse otsimise täpne toimimine. Leiti, et ÜRO Julgeolekunõukogu roteeruvaks liikmeks kandideerides kasutas Eesti sotsiaalse loovuse strateegiat ja Arktika Nõukogu vaatlejaliikmeks kandideerides sotsiaalset mobiilsust. Mõlemad strateegiad toetasid nii Eesti pääsemist soovitud rolli kui ka olid efektiivsed selleks, et juba kandideerimise tulemusel saada aktsepteerimist enda kõrgenenud staatusele. Nii dokumentide kui intervjuude käigus leidis tõestust, et Eesti staatus mõlemal puhul tõusis ning hinnati, et see oleks alles jäänud ka liikmeks saamise ebaõnnestumise korral. Seda eriti staatuse hierarhiates, millele Eesti ise otsustas kandideerimiskampaniate käigus keskenduda.

Seetõttu võib väita, et uurimistöö tees leidis vähemalt nende kahe juhtumi puhul kinnitust. See tähendab, et väikeriikide kandideerimisel rollidesse rahvusvahelistes organisatsioonides tuleks edaspidi kaaluda staatuse otsimist vähemalt kahest perspektiivist. Esiteks varasemalt tuvastatud staatuse omandamisel läbi organisatsiooni liikmeks saamise. Kuid ka selle töö panusena tuvastatud aspekt, mis rõhutab, et liikmeks saamine ei ole kandideerimisel alati kõige olulisem, vaid staatuse otsimine võib toimuda ka kandideerimise käigus. Tegemist on alles esmase teesi testimisega, mida tuleks edaspidi kinnitada teiste juhtumite peal ning kasutades laiahaardelisemat andmestikku. Võrdlev analüüs oli esmaseks tõestuseks sobiv meetod, kuid selle miinuspooleks on piiratud üldistusvõime. Samuti tuleks edaspidi laiendada analüüsitavaid allikaid, kuna selles uurimuses olid kasutusel Eestist pärinevad allikad, mis kajastavad suures osas nende enda olukorrataju. Rohkemate välismaiste allikate kaasamine aitaks staatuse tegelikku muutust paremini seletada.

Kasutatud kirjandus

Arctic Council. 2013. "Arctic Council Rules of Procedure." 15. mai. <https://oaarchive.arctic-council.org/handle/11374/940> (külastatud 22. aprill, 2022).

Arctic Council Secretariat. 2020. "The Arctic Council: A Quick Guide, 3rd edition." 15. september. <https://oaarchive.arctic-council.org/handle/11374/2424> (külastatud 22. aprill, 2022).

Bartenstein, Kristin. 2015. "The 'Common Arctic': Legal Analysis of Arctic & non-Arctic Political Discourses." *Arctic Yearbook 2015*, toim. Lassi Heininen, Heather Exner-Pirot & Joel Plouffe. Akureyri: Northern Research Forum, 264-280.

Basrur, Rajesh & Kate Sullivan de Estrada. 2017. *Rising India: Status and Power*. Abingdon: Routledge.

Bennett, Andrew & Colin Elman. 2007. "Case Study Methods in the International Relations Subfield." *Comparative Political Studies* 40 (2): 170-195.

Brown, Rupert & Gabi Haeger. 1999. "'Compared to What?': comparison choice in an international context." *European Journal of Social Psychology* 29: 31-42.

Browning, Christopher S. 2006. "Small, Smart and Salient? Rethinking Identity in the Small State Literature." *Cambridge Review of International Affairs* 19 (4): 669-684.

Chater, Andrew. 2016. "Explaining Non-Arctic States in the Arctic Council." *Strategic Analysis* 40 (3): 173-184.

Corbett, Jack & John Connell. 2015. "All the world is a stage: global governance, human resources, and the 'problem' of smallness." *The Pacific Review* 28 (3): 435-459.

Crandall, Matthew & Ingrid Varov. 2016. "Developing status as a small state: Estonia's foreign aid strategy." *East European Politics* 32 (4): 405-425.

Crandall, Matthew & Mari-Liis Sulg. 2021. "Small states and new status opportunities: Estonia's foreign policy towards Africa." *European Politics and Society*. <https://doi.org/10.1080/23745118.2021.1990662> (külastatud 17. detsember, 2021).

Dafoe, Allan, Jonathan Renshon & Paul Huth. 2014. "Reputation and Status as Motives for War." *Annual Review of Political Science* 17: 371-393.

- De Carvalho, Benjamin & Iver B. Neumann, toim. 2015. *Small State Status Seeking: Norway's quest for international standing*. London & New York: Routledge.
- De Mesquita, Bruce Bueno & Alastair Smith. 2010. "The Pernicious Consequences of UN Security Council Membership." *Journal of Conflict Resolution* 54 (5): 667-686.
- Dreher, Axel, Matthew Gould, Matthew D. Rablen & James Raymond Vreeland. 2014. "The determinants of election to the United Nations Security Council." *Public Choice* 158: 51-83.
- Ekengren, Ann-Marie, Fredrik D. Hjorthen & Ulrika Möller. 2020. "A Nonpermanent Seat in the United Nations Security Council: Why Bother?" *Global Governance* 26 (1): 21-45.
- ERR. 2014. „Eesti kaalub vaatlejastaatuse taotlemist Arktika Nõukogus.“ 3. aprill. <https://www.err.ee/510559/eesti-kaalub-vaatlejastaatuse-taotlemist-arktika-noukogus> (külastatud 29. aprill, 2022).
- ERR. 2019. „Eesti sai ÜRO julgeolekunõukogu liikmeks.“ 7. juuni. <https://www.err.ee/950247/eesti-sai-uro-julgeolekunoukogu-liikmeks> (külastatud 22. aprill, 2022).
- Golan, Guy J. & Terrance R. Carroll. 2012. "The op-ed as a strategic tool of public diplomacy: Framing of the 2011 Egyptian revolution." *Public Relations Review* 38 (4): 630-632.
- Hafner-Burton, Emilie M. & Alexander H. Montgomery. 2006. "Power Positions: International Organizations, Social Networks, and Conflict." *Journal of Conflict Resolution* 50 (1): 3-27.
- Heininen, Lassi, Karen Everett, Barbora Padrtova & Anni Reissell. 2020. *Arctic Policies and Strategies - Analysis, Synthesis, and Trends*. Laxenburg: IIASA.
- Hurd, Ian. 2002. "Legitimacy, Power, and the Symbolic Life of the UN Security Council." *Global Governance* 8 (1): 35-51.
- Kelley, Judith. 2004. "International Actors on the Domestic Scene: Membership Conditionality and Socialization by International Institutions." *International Organization* 58 (3): 425-457.
- Keohane, Robert O. 1969. "Lilliputians' Dilemmas: Small States in International Politics." *International Organization* 23 (2): 291-310.
- Lake, David A. 2014. "Status, Authority, and the End of the American Century." *Status in World Politics*, toim. T. V. Paul, Deborah Welch Larson & William C. Wohlforth. New York: Cambridge University Press, 246-268.

- Lanteigne, Marc. "Inside, Outside, Upside Down? Non-Arctic States in Emerging Arctic Security Discourses." *The Arctic and the World Order*, toim. Kristina Spohr, Daniel S. Hamilton & Jason C. Moyer. Washington DC: Brookings Institution Press, 379-404.
- Larson, Deborah Welch & Alexei Shevchenko. 2003. "Shortcut to Greatness: The New Thinking and the Revolution in Soviet Foreign Policy." *International Organization* 57 (1): 77-109.
- Larson, Deborah Welch & Alexei Shevchenko. 2010. "Status Seekers: Chinese and Russian Responses to U.S. Primacy." *International Security* 34 (4): 63-95.
- Larson, Deborah Welch & Alexei Shevchenko. 2014. "Managing Rising Powers: The Role of Status Concerns." *Status in World Politics*, toim. T. V. Paul, Deborah Welch Larson & William C. Wohlforth. New York: Cambridge University Press, 33-57.
- Larson, Deborah Welch, T. V. Paul & William C. Wohlforth. 2014. "Status and World Order." *Status in World Politics*, toim. T. V. Paul, Deborah Welch Larson & William C. Wohlforth. New York: Cambridge University Press, 3-29.
- Larson, Deborah Welch. 2019. "Status competition among Russia, India, and China in clubs: a source of stalemate or innovation in global governance." *Contemporary Politics* 25 (5): 549-566.
- Malone, David M. 2000. „Eyes on the Prize: The Quest for Nonpermanent Seats on the UN Security Council.“ *Global Governance* 6: 3-23.
- Mayring, Philipp. 2014. *Qualitative Content Analysis: Theoretical Foundation, Basic Procedures and Software Solution*. <https://www.ssoar.info/ssoar/handle/document/39517> (kylastatud 25. aprill, 2022).
- Mouritzen, Hans & Anders Wivel. 2005. *The Geopolitics of Euro-Atlantic Integration*. London: Routledge.
- Neumann, Iver B. & Benjamin de Carvalho. 2015. "Introduction: Small states and status." *Small State Status Seeking: Norway's quest for international standing*, toim. Benjamin de Carvalho & Iver B. Neumann. London & New York: Routledge, 1-21.
- Onu, Diana, Joanne R. Smith & Thomas Kessler. 2015. "Intergroup emulation: An improvement strategy for lower status groups." *Group Processes & Intergroup Relations* 18 (2): 210-224.

- Pedersen, Rasmus Brun. 2018. "Bandwagon for Status: Changing Patterns in the Nordic States Status-seeking Strategies?" *International Peacekeeping* 25 (2): 217-241.
- Pouliot, Vincent. 2011. "Multilateralism as an End in Itself." *International Studies Perspectives* 12: 18-26.
- Renshon, Jonathan. 2017. *Fighting for Status: Hierarchy and Conflict in World Politics*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Sasley, Brent E. 2011. "Theorizing States' Emotions." *International Studies Review* 13: 452-476.
- Schia, Niels Nagelhus & Ole Jacob Sending. 2015. "Status and sovereign equality: Small states in multilateral settings." *Small State Status Seeking: Norway's quest for international standing*, toim. Benjamin de Carvalho & Iver B. Neumann. London & New York: Routledge, 73-85.
- Security Council Report. 2019. "The UN Security Council Handbook: A User's Guide to Practice and Procedure." <https://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/the-un-security-council-handbook-by-scr-1.pdf> (kylastatud 22. aprill, 2022).
- Tajfel, Henri & John C. Turner. 1979. "An Integrative Theory of Intergroup Conflict." *The Social Psychology of Intergroup Relations*, toim. William G. Austin & Stephen Worchel. Monterey, CA: Brooks/Cole: 33-47.
- Thorhallsson, Baldur & Anders Wivel. 2006. "Small States in the European Union: What Do We Know and What Would We Like to Know?" *Cambridge Review of International Affairs* 19 (4): 651-668.
- Thorhallsson, Baldur. 2018. "Studying small states: a review." *Small States and Territories* 1 (1): 17-34.
- Thorhallsson, Baldur. 2019. "Introduction." *Small States and Shelter Theory: Iceland's External Affairs*, toim. Baldur Thorhallsson. London & New York: Routledge, 1-9.
- Turner, John C. 1975. "Social comparison and social identity: Some prospects for intergroup behaviour." *European Journal of Social Psychology* 5 (1): 5-34.

Vabariigi Valitsus. 1991. "Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni põhikiri ja Rahvusvahelise Kohtu statuut." 17. september. <https://www.riigiteataja.ee/akt/555597> (külastatud 22. aprill, 2022).

Välisministeerium. 2020a. „Eesti Välispoliitika Arengukava 2030.“ 1. juuli. https://vm.ee/sites/default/files/Estonia_for_UN/Rasmus/valispoliitika_arengukava_01.07.2020.pdf (külastatud 15. oktoober, 2021).

Wivel, Anders. 2005. "The Security Challenges of Small EU Member States: Interests, Identity and the Development of the EU as a Security Actor." *Journal of Common Market Studies* 43 (2): 393-412.

Wohlforth, William C., Benjamin de Carvalho, Halvard Leira & Iver B. Neumann. 2018. "Moral authority and status in International Relations: Good states and the social dimension of status seeking." *Review of International Studies* 44 (3): 526-546.

Analüüsitud andmekogu

Elling, Indrek. 2018. „Sahel: kas maakera lootusetu kant?“ *Diplomaatia*, august. <https://diplomaatia.ee/sahel-kas-maakera-lootusetu-kant/> (külastatud 29. aprill, 2022).

Kaljulaid, Kersti. 2017a. „Address by the President of the Republic at the Launch of Estonia’s candidacy for a non-permanent seat at the UN Security Council.“ 14. juuli. <https://president.ee/en/official-duties/speeches/2433-address-president-republic-launch-estonias-candidacy-non-permanent-seat-un-security-council> (külastatud 29. aprill, 2022).

Kaljulaid, Kersti. 2017b. „Address by the President of the Republic of Estonia Kersti Kaljulaid at the 72nd United Nations General Assembly.“ 19. september. <https://president.ee/en/official-duties/speeches/2443-address-president-republic-estonia-kersti-kaljulaid-72nd-united-nations-general-assembly> (külastatud 29. aprill, 2022).

Kaljulaid, Kersti. 2017c. „President of the Republic at the Annual Human Rights Conference 2017.“ 8. detsember. <https://president.ee/en/official-duties/speeches/2463-president-republic-annual-human-rights-conference-2017> (külastatud 29. aprill, 2022).

Kaljulaid, Kersti. 2017d. „Remarks by the President of Estonia Kersti Kaljulaid at the International Peace Institute „How small states can maximize their impact in global affairs“.“ 15. juuli. <https://president.ee/en/official-duties/speeches/2434-remarks-president-estonia->

[kersti-kaljulaid-international-peace-institute-how-small-states-can](#) (külastatud 29. aprill, 2022).

Kaljulaid, Kersti. 2018a. „Address at the 73rd United Nations General Assembly in the US.“ 29. september. <https://president.ee/en/official-duties/speeches/2492-address-73rd-united-nations-general-assembly-us> (külastatud 29. aprill, 2022).

Kaljulaid, Kersti. 2018b. „President of the Republic at the World Knowledge Forum.“ 10. oktoober. <https://president.ee/en/official-duties/speeches/2496-president-republic-world-knowledge-forum> (külastatud 29. aprill, 2022).

Kaljulaid, Kersti. 2018c. „President Kaljulaid at the University of Southern California.“ 3. oktoober. <https://president.ee/en/official-duties/speeches/2494-president-kaljulaid-university-southern-california> (külastatud 29. aprill, 2022).

Kaljulaid, Kersti. 2018d. „President Kersti Kaljulaid’s keynote speech at the Northern Lights Summit.“ 29. juuni. <https://president.ee/en/official-duties/speeches/2485-president-kersti-kaljulaids-keynote-speech-northern-light-summit> (külastatud 29. aprill, 2022).

Kaljulaid, Kersti. 2019a. „On Estonian Independence Day in Tallinn.“ 24. veebruar. <https://www.president.ee/en/official-duties/speeches/2509-estonian-independence-day-tallinn> (külastatud 29. aprill, 2022).

Kaljulaid, Kersti. 2019b. „President of the Republic at the dinner in the honor of the Official Visit on the President of Georgia Mrs Salome Zourabishvili.“ 16. mai. <https://president.ee/en/official-duties/speeches/2521-president-republic-dinner-honor-official-visit-president-georgia-mrs-salome-zourabishvili> (külastatud 29. aprill, 2022).

Kaljulaid, Kersti. 2020. „Estonia as an aspiring Arctic Council observer state.“ 30. november. <https://www.president.ee/en/official-duties/speeches/2576-estonia-aspiring-arctic-council-observer-state> (külastatud 29. aprill, 2022).

Kolga, Margus. 2016a. „Margus Kolga: kolm head põhjust, miks Eesti peaks kuuluma ÜRO julgeolekunõukogusse.“ *Postimees*, 9. juuni. <https://arvamus.postimees.ee/3727025/margus-kolga-kolm-head-pohjust-miks-eesti-peaks-kuuluma-uro-julgeolekunoukogusse> (külastatud 29. aprill, 2022).

Kolga, Margus. 2016b. „Margus Kolga: kolm kampaaniaelementi, mille abil Eesti ÜRO Julgeolekunõukogusse pürgib.“ *Postimees*, 11. oktoober.

<https://arvamus.postimees.ee/3868561/margus-kolga-kolm-kampaaniaelementi-mille-abil-eesti-uro-julgeolekunoukogsusse-purgib> (külastatud 29. aprill, 2022).

Kolga, Margus. 2017. „Margus Kolga: Eestil on head võimalused saada Julgeolekunõukogsusse.“ *Postimees*, 13. juuli. <https://arvamus.postimees.ee/4177077/margus-kolga-eestil-on-head-voimalused-saada-julgeolekunoukogsusse> (külastatud 29. aprill, 2022).

Kolga, Margus. 2019a. „Eesti positsioon ÜROs – kuus kuud tõehetkeni.“ *Postimees*, 7. märts. <https://arvamus.postimees.ee/6539073/eesti-positsioon-uros-kuus-kuud-toehetkeni> (külastatud 29. aprill, 2022).

Kolga, Margus. 2019b. „Kolmveerand sajandit ÜRO-d – mille nimel?“ *Diplomaatia*, august. <https://diplomaatia.ee/kolmveerand-sajandit-urod-mille-nimel/> (külastatud 29. aprill, 2022).

Kokk, Marten. 2019. „Marten Kokk: Eesti tundub täna maailmas palju suurem.“ *ERR*, 25. veebruar. <https://www.err.ee/914187/marten-kokk-eesti-tundub-tana-maailmas-palju-suurem> (külastatud 29. aprill, 2022).

Liimets, Eva-Maria. 2021. „Foreign Minister Eva-Maria Liimets’ speech at Arctic Frontiers 2021 virtual conference „Building Bridges“ sessioon „Arctic Responses to COVID-19“ 01.02.2021.“ <https://vm.ee/en/news/foreign-minister-eva-maria-liimets-speech-arctic-frontiers-2021-virtual-conference-building> (külastatud 29. aprill, 2022).

Maiberg, Tiina. 2021. „Tiina Maiberg: ettevõtlus jäises kliimas annab erilisi võimalusi.“ *Äripäev*, 21. veebruar. <https://www.aripaev.ee/arvamus/2021/02/21/tiina-maiberg-ettevotlus-jaises-kliimas-annab-erilisi-voimalusi> (külastatud 29. aprill, 2022).

Mikser, Sven. 2017. „Rääkigu diplomaatia, mitte relvad! Eesti välisestistuse 100 aastat.“ *Postimees*, 11. september. <https://arvamus.postimees.ee/4239987/raakigu-diplomaatia-mitte-relvad-eesti-valisestistuse-100-aastat> (külastatud 29. aprill, 2022).

Pentus-Rosimannus, Keit. 2016. „Keit Pentus-Rosimannus: julgeolekunõukogu liikmesus tugevdab Eesti mainet.“ *Postimees*, 17. mai. <https://arvamus.postimees.ee/3696021/keit-pentus-rosimannus-julgeolekunoukogu-liikmesus-tugevdab-eesti-mainet> (külastatud 29. aprill, 2022).

President. 2020a. „President Kaljulaid in Norway: The Baltic States and Nordic countries should form a single digital region.“ 20. november. <https://www.president.ee/en/media/press->

[releases/1727-president-kaljulaid-norway-baltic-states-and-nordic-countries-should-form-single-digital](#) (külastatud 29. aprill, 2022).

President. 2020b. „President Kaljulaid is on working visit to the Kingdom of Norway.“ 19. november. <https://www.president.ee/en/media/press-releases/1726-president-kaljulaid-working-visit-kingdom-norway> (külastatud 29. aprill, 2022).

Ratas, Jüri. 2019. „Jüri Ratas: minu jaoks on ainult üks Eesti – meie kõigi Eesti.“ *ERR*, 17. aprill. <https://www.err.ee/931002/juri-ratas-minu-jaoks-on-ainult-uks-eesti-meie-koigi-eesti> (külastatud 29. aprill, 2022).

Reinsalu, Urmas. 2020. „The Speech of Foreign Minister Urmas Reinsalu about Estonian Foreign Policy in Riigikogu.“ 11. veebruar. <https://vm.ee/en/news/speech-foreign-minister-urmas-reinsalu-about-estonian-foreign-policy-riigikogu> (külastatud 29. aprill, 2022).

Reinsalu, Urmas & Gudlaugur Thor Thordarson. 2020. „Välisministrid: Island ja Eesti on tugevad partnerid.“ *ERR*, 21. veebruar. <https://www.err.ee/1055496/valisministrid-island-ja-eesti-on-tugevad-partnerid> (külastatud 29. aprill, 2022).

Riigikogu. 2021a. „Foreign Affairs Committee discusses study on Estonia’s interests and opportunities in the Arctic.“ 18. mai. <https://www.riigikogu.ee/en/press-releases/foreign-affairs-committee-discusses-study-on-estonias-interests-and-opportunities-in-the-arctic/> (külastatud 29. aprill, 2022).

Riigikogu. 2021b. „Foreign Affairs Committee: Estonia needs a comprehensive Arctic strategy.“ 8. juuni. <https://www.riigikogu.ee/en/press-releases/foreign-affairs-committee-en/foreign-affairs-committee-estonia-needs-a-comprehensive-arctic-strategy/#:~:text=In%20Mihkelson's%20opinion%2C%20Estonia's%20strategy,the%20geopolitical%20and%20security%20policy> (külastatud 29. aprill, 2022).

Seilenthal, Jüri. 2018. „Euroopa Liidu arengukoostöö – Eesti vaade ELi eesistujana.“ *Diplomaatia*, august. <https://diplomaatia.ee/euroopa-liidu-arengukoostoo-eesti-vaade-eli-eesistujana/> (külastatud 29. aprill, 2022).

Teesalu, Paul. 2019. „Eesti võimalused ÜROs ja selle Julgeolekunõukogus.“ *Diplomaatia*, august. <https://diplomaatia.ee/eesti-voimalused-uros-ja-selle-julgeolekunoukogos/> (külastatud 29. aprill, 2022).

Volmer, Märt. 2021. „Arktika leidlik naaber Eesti kandideerib Arktika Nõukogu vaatljaks.“ *GO Reisiajakiri*, 21. aprill. <https://reisikirjad.gotravel.ee/ajakiri/arktika-leidlik-naaber-estii-kandideerib-arktika-noukogu-vaatlejaks/> (külastatud 29. aprill, 2022).

Välisministeerium. 2017a. „Algas Eesti ÜRO Julgeolekunõukokku kandideerimise kampaania.“ 14. juuli. <https://vm.ee/et/uudised/algas-estii-uro-julgeolekunoukokku-kandideerimise-kampaania> (külastatud 29. aprill, 2022).

Välisministeerium. 2017b. „Mart Nutt tutvustas Kagu-Aasias Eesti ÜRO julgeolekunõukogu kandidatuuri.“ 7. november. <https://vm.ee/et/uudised/mart-nutt-tutvustab-kagu-aasias-estii-uro-julgeolekunoukogu-kandidatuuri> (külastatud 29. aprill, 2022).

Välisministeerium. 2017c. „Riigikogulane ja presidendi nõukoja liige Mart Nutt lõpetas ÜRO julgeolekunõukogu kampaaniaviisi Kagu-Aasiasse kohtumistega Bhutanis.“ 18. november. <https://vm.ee/et/uudised/riigikogulane-ja-presidendi-noukoja-liige-mart-nutt-lopetas-uro-julgeolekunoukogu> (külastatud 29. aprill, 2022).

Välisministeerium. 2017d. „Riigikogulase ja presidendi nõukoja liikme Mart Nuti ÜRO julgeolekunõukogu kampaaniaviisit Kagu-Aasiasse jätkus Myanmaris ja Bangladeshis.“ 13. november. <https://vm.ee/et/uudised/riigikogulase-ja-presidendi-noukoja-liikme-mart-nuti-uro-julgeolekunoukogu-kampaaniaviisit> (külastatud 29. aprill, 2022).

Välisministeerium. 2018a. „Ambassador Daniel Schaer visited Guatemala for Estonia’s UNSC campaign.“ 15. veebruar. <https://vm.ee/en/news/ambassador-daniel-schaer-visited-guatemala-estonias-uns-campaign> (külastatud 29. aprill, 2022).

Välisministeerium. 2018b. „Chairman of the Foreign Affairs Committee of the Estonian Parliament Mr. Marko Mihkelson's working visit to Bahrain.“ 16. märts. <https://vm.ee/en/news/chairman-foreign-affairs-committee-estonian-parliament-mr-marko-mihkelsons-working-visit> (külastatud 29. aprill, 2022).

Välisministeerium. 2018c. „Chairman of the Foreign Affairs Committee of the Estonian Parliament Mr. Marko Mihkelson's working visit to Oman.“ 11. märts. <https://vm.ee/en/news/chairman-foreign-affairs-committee-estonian-parliament-mr-marko-mihkelsons-working-visit-oman> (külastatud 29. aprill, 2022).

Välisministeerium. 2018d. „Chairman of the Foreign Affairs Committee of the Estonian Parliament Mr. Marko Mihkelson's working visit to the United Arab Emirates.“ 13. märts.

<https://vm.ee/en/news/chairman-foreign-affairs-committee-estonian-parliament-mr-marko-mihkelsons-working-visit-united> (külastatud 29. aprill, 2022).

Välisministeerium. 2018e. „Delegation of Estonian UN Security Council membership campaign team led by special diplomatic envoy Margus Kolga met Grenada’s Prime Minister Keith Mitchell.“ 25. veebruar. <https://vm.ee/en/news/delegation-estonian-un-security-council-membership-campaign-team-led-special-diplomatic-envoy> (külastatud 29. aprill, 2022).

Välisministeerium. 2018f. „Deputy Secretary General for Economic Development of the Ministry of Economic Affairs and Communications Mr. Viljar Lubi's high-level meetings in Belize.“ 21. veebruar. <https://vm.ee/en/news/deputy-secretary-general-economic-development-ministry-economic-affairs-and-communications-mr> (külastatud 29. aprill, 2022).

Välisministeerium. 2018g. „Estonia’s UN Security Council Campaign delegation’s high-level meetings in Indonesia.“ 20. november. <https://vm.ee/en/news/estonias-un-security-council-campaign-delegations-high-level-meetings-indonesia> (külastatud 29. aprill, 2022).

Välisministeerium. 2018h. „Estonia’s UN Security Council Campaign delegation’s high-level meetings in Kiribati.“ 19. november. <https://vm.ee/en/news/estonias-un-security-council-campaign-delegations-high-level-meetings-kiribati> (külastatud 29. aprill, 2022).

Välisministeerium. 2018i. „Estonia’s UN Security Council Campaign delegation’s high-level meetings in Madagascar.“ 25. juuli. <https://vm.ee/en/news/estonias-un-security-council-campaign-delegations-high-level-meetings-madagascar> (külastatud 29. aprill, 2022).

Välisministeerium. 2018j. „Estonia’s UN Security Council Campaign delegation’s high-level meetings in Mauritius.“ 14. juuli. <https://vm.ee/en/news/estonias-un-security-council-campaign-task-force-high-level-meetings-mauritius> (külastatud 29. aprill, 2022).

Välisministeerium. 2018k. „Estonia’s UN Security Council Campaign delegation’s high-level meetings in the Comoros.“ 25. juuli. <https://vm.ee/en/news/estonias-un-security-council-campaign-delegations-high-level-meetings-comoros> (külastatud 29. aprill, 2022).

Välisministeerium. 2018l. „Estonia’s UN Security Council Campaign delegation’s high-level meetings in the Republic of Seychelles.“ 16. juuli. <https://vm.ee/en/news/estonias-un-security-council-campaign-delegations-meetings-republic-seychelles> (külastatud 29. aprill, 2022).

Välisministeerium. 2018m. „Estonia’s UN Security Council Campaign delegation’s high-level meetings in Tuvalu.“ 14. november. <https://vm.ee/en/news/estonias-un-security-council-campaign-delegations-high-level-meetings-tuvalu> (külastatud 29. aprill, 2022).

Välisministeerium. 2018n. „Estonian and Mexican delegations met in Mexico City to discuss the UNSC campaigns.“ 22. veebruar. <https://vm.ee/en/news/estonian-and-mexican-delegations-met-mexico-city-discuss-uns-campaigns> (külastatud 29. aprill, 2022).

Välisministeerium. 2018o. „Estonian delegation meeting with the Speaker of the Malawian National Assembly, Rt. Hon. Richard Msowoya.“ 15. mai. <https://vm.ee/en/news/estonian-delegation-meeting-speaker-malawian-national-assembly-rt-hon-richard-msowoya> (külastatud 29. aprill, 2022).

Välisministeerium. 2018p. „Estonian UNSC campaign task force visit to Republic of Congo.“ 8. juuni. <https://vm.ee/en/news/estonian-uns-campaign-task-force-visit-republic-congo> (külastatud 29. aprill, 2022).

Välisministeerium. 2018q. „Estonian UN Security Council Task Force holding High Level meetings in Djibouti.“ 5. juuni. <https://vm.ee/en/news/estonian-un-security-council-task-force-holding-high-level-meetings-djibouti> (külastatud 29. aprill, 2022).

Välisministeerium. 2018r. „Estonian President’s advisory council member Marianne Mikko’s high-level meetings in Trinidad and Tobago.“ 19. veebruar. <https://vm.ee/en/news/estonian-presidents-advisory-council-member-marianne-mikkos-high-level-meetings-trinidad-and> (külastatud 29. aprill, 2022).

Välisministeerium. 2018s. „Estonian President’s advisory council member Marianne Mikko meets Permanent Secretary of Grenada’s Foreign Ministry Alva Browne.“ 25. veebruar. <https://vm.ee/en/news/estonian-presidents-advisory-council-member-marianne-mikko-meets-permanent-secretary-grenadas> (külastatud 29. aprill, 2022).

Välisministeerium. 2018t. „Foreign Minister of Estonia Sven Mikser meets Foreign Minister of Comoros Mohamed El Amine Souef.“ 24. jaanuar. <https://vm.ee/en/news/foreign-minister-estonia-sven-mikser-meets-foreign-minister-comoros-mohamed-el-amine-souef> (külastatud 29. aprill, 2022).

Välisministeerium. 2018u. „Foreign Minister of Estonia Sven Mikser met with African Union Commissioner for Infrastructure and Energy Dr. Amani Abou-Zeid.“ 24. jaanuar.

<https://vm.ee/en/news/foreign-minister-estonia-sven-mikser-met-african-union-commissioner-infrastructure-and-energy> (külastatud 29. aprill, 2022).

Välisministeerium. 2018v. „Foreign Minister Sven Mikser meets Foreign Minister of Somalia Ahmed Awad.“ 24. jaanuar. <https://vm.ee/en/news/foreign-minister-sven-mikser-meets-foreign-minister-somalia-ahmed-awad> (külastatud 29. aprill, 2022).

Välisministeerium. 2018w. „Head of Estonian UN Security Council Campaign Task Force Margus Kolga meets Foreign Minister of Barbados Maxine McClean.“ 26. jaanuar. <https://vm.ee/en/news/head-estonian-un-security-council-campaign-task-force-margus-kolga-meets-foreign-minister> (külastatud 29. aprill, 2022).

Välisministeerium. 2018x. „High-level meetings in Chile of Member of Estonian Parliament and Member of the President’s Advisory Council Mr. Hannes Hanso.“ 23. mai. <https://vm.ee/en/news/high-level-meetings-chile-member-estonian-parliament-and-member-presidents-advisory-council-mr> (külastatud 29. aprill, 2022).

Välisministeerium. 2018y. „High-level Meetings of Member of the Estonian Parliament Eerik-Niiles Kross in Rwanda.“ 7. aprill. <https://vm.ee/en/news/high-level-meetings-member-estonian-parliament-eerik-niiles-kross-rwanda> (külastatud 29. aprill, 2022).

Välisministeerium. 2018aa. „High-level Meetings of Member of the Estonian Parliament Mart Nutt in Dominica.“ 12. aprill. <https://vm.ee/en/news/high-level-meetings-member-estonian-parliament-mart-nutt-dominica> (külastatud 29. aprill, 2022).

Välisministeerium. 2018bb. „High-level Meetings of Member of the Estonian Parliament Mart Nutt in Saint Lucia.“ 9. aprill. <https://vm.ee/en/news/high-level-meetings-member-estonian-parliament-mart-nutt-saint-lucia> (külastatud 29. aprill, 2022).

Välisministeerium. 2018cc. „High-level Meetings of Member of the Estonian Parliament Mart Nutt in Saint Vincent and the Grenadines.“ 12. aprill. <https://vm.ee/en/news/high-level-meetings-member-estonian-parliament-mart-nutt-saint-vincent-and-grenadines> (külastatud 29. aprill, 2022).

Välisministeerium. 2018dd. „High-level meetings of MP and Member of President’s Advisory Council Mr. Mart Nutt in El Salvador.“ 22. juuni. <https://vm.ee/en/news/high-level-meetings-mp-and-member-presidents-advisory-council-mr-mart-nutt-el-salvador> (külastatud 29. aprill, 2022).

Välisministeerium. 2018ee. „High-level meetings of the Member of Estonian Parliament Mart Nutt in Haiti.“ 19. juuni. <https://vm.ee/en/news/high-level-meetings-member-estonian-parliament-mart-nutt-haiti> (külastatud 29. aprill, 2022).

Välisministeerium. 2018ff. „High-level meetings of the Member of Estonian Parliament Mart Nutt in Jamaica.“ 16. juuni. <https://vm.ee/en/news/high-level-meetings-member-estonian-parliament-mart-nutt-jamaica> (külastatud 29. aprill, 2022).

Välisministeerium. 2018gg. „Meetings of the Member of Estonia Parliament Mr. Hannes Hansi in Ecuador.“ 25. mai. <https://vm.ee/en/news/meetings-member-estonia-parliament-mr-hannes-hanso-ecuador-0> (külastatud 29. aprill, 2022).

Välisministeerium. 2018hh. „Meetings of the Member of Estonia Parliament Mr. Hannes Hansi in Peru.“ 25. mai. <https://vm.ee/en/news/member-estonian-parliament-mr-hannes-hansos-high-level-meetings-peru> (külastatud 29. aprill, 2022).

Välisministeerium. 2018ii. „Member of Estonian Parliament Mart Nutt starts a working visit to the Eastern Caribbean island states with meetings in Antigua and Barbuda.“ 5. aprill. <https://vm.ee/en/news/member-estonian-parliament-mart-nutt-starts-working-visit-eastern-caribbean-island-states> (külastatud 29. aprill, 2022).

Välisministeerium. 2018jj. „Member of the Estonian Parliament Eerik-Niiles Kross' high level meetings in Zambia.“ 16. mai. <https://vm.ee/en/news/member-estonian-parliament-eerik-niiles-kross-high-level-meetings-zambia> (külastatud 29. aprill, 2022).

Välisministeerium. 2018kk. „Member of the Estonian Parliament Eerik-Niiles Kross' high level meetings in Zimbabwe.“ 11. mai. <https://vm.ee/en/news/member-estonian-parliament-eerik-niiles-kross-high-level-meetings-zimbabwe> (külastatud 29. aprill, 2022).

Välisministeerium. 2018ll. „Member of the Estonian Parliament Eerik-Niiles Kross's working visit to Tanzania.“ 5. mai. <https://vm.ee/en/news/member-estonian-parliament-eerik-niiles-kross-working-visit-tanzania> (külastatud 29. aprill, 2022).

Välisministeerium. 2018mm. „Member of the Estonian Parliament Mart Nutt met with Foreign Minister of St. Kitts and Nevis Mark Brantley.“ 18. aprill. <https://vm.ee/en/news/member-estonian-parliament-mart-nutt-met-foreign-minister-st-kitts-and-nevis-mark-brantley> (külastatud 29. aprill, 2022).

Välisministeerium. 2018nn. „Member of the Estonian Parliament Mart Nutt’s working visit to Kuwait.“ 20. märts. <https://vm.ee/en/news/member-estonian-parliament-mart-nutts-working-visit-kuwait> (külastatud 29. aprill, 2022).

Välisministeerium. 2018oo. „President’s advisory council member Marianne Mikko meets Foreign Minister of Guyana Carl B. Greenidge in the framework of Estonia’s UN Security Council membership campaign visit to Caribbean countries.“ 17. jaanuar. <https://vm.ee/en/news/presidents-advisory-council-member-marianne-mikko-meets-foreign-minister-guyana-carl-b> (külastatud 29. aprill, 2022).

Välisministeerium. 2018pp. „Visit of the Member of Estonian Parliament and the President’s Advisory Council Mr. Mart Nutt to the Bahamas.“ 15. juuni. <https://vm.ee/en/news/visit-member-estonian-parliament-and-presidents-advisory-council-mr-mart-nutt-bahamas> (külastatud 29. aprill, 2022).

Välisministeerium. 2019a. „Estonia’s UN Security Council Campaign delegation’s high-level meetings in Costa Rica.“ 15. märts. <https://vm.ee/en/news/estonias-un-security-council-campaign-delegations-high-level-meetings-costa-rica> (külastatud 29. aprill, 2022).

Välisministeerium. 2019b. „Estonia’s UN Security Council Campaign delegation’s high-level meetings in Honduras.“ 15. märts. <https://vm.ee/en/news/estonias-un-security-council-campaign-delegations-high-level-meetings-honduras> (külastatud 29. aprill, 2022).

Välisministeerium. 2019c. „Estonia’s UN Security Council Campaign delegation’s high-level meetings in Kingdom of eSwatini.“ 1. veebruar. <https://vm.ee/en/news/estonias-un-security-council-campaign-delegations-high-level-meetings-kingdom-eswatini> (külastatud 29. aprill, 2022).

Välisministeerium. 2019d. „Estonia’s UN Security Council Campaign delegation’s high-level meetings in Lesotho.“ 31. jaanuar. <https://vm.ee/en/news/estonias-un-security-council-campaign-delegations-high-level-meetings-lesotho> (külastatud 29. aprill, 2022).

Välisministeerium. 2019e. „Estonia’s UN Security Council Campaign delegation’s high-level meetings in the Republic of Cuba.“ 15. märts. <https://vm.ee/en/news/estonias-un-security-council-campaign-delegations-high-level-meetings-republic-cuba> (külastatud 29. aprill, 2022).

Välisministeerium. 2019f. „Estonia’s UN Security Council Campaign delegation’s high-level meetings in the Republic of South Africa.“ 30. jaanuar. <https://vm.ee/en/news/estonias-un->

[security-council-campaign-delegations-high-level-meetings-republic-south-africa](#) (külastatud 29. aprill, 2022).

Välisministeerium. 2019g. „Foreign Minister Reinsalu: membership of the UN Security Council makes Estonia greater on the world map.“ 7. juuni. <https://vm.ee/en/news/foreign-minister-reinsalu-membership-un-security-council-makes-estonia-greater-world-map> (külastatud 29. aprill, 2022).

Välisministeerium. 2019h. „Välisminister Reinsalu osaleb ÜRO julgeolekunõukogu mitte-alaliste liikmete valimistel New Yorgis. <https://vm.ee/et/uudised/valisminister-reinsalu-osaleb-uro-julgeolekunoukogu-mitte-alaliste-liikmete-valimistel-new> (külastatud 29. aprill, 2022).

Välisministeerium. 2020b. „Estonia officially applies for observer status on the Arctic Council.“ 9. november. <https://vm.ee/en/news/estonia-officially-applies-observer-status-arctic-council> (külastatud 29. aprill, 2022).

Välisministeerium. 2020c. „Urmas Reinsalu and foreign minister of Iceland discussed the Arctic and Nordic-Baltic cooperation.“ 19. veebruar. <https://vm.ee/en/news/urmas-reinsalu-and-foreign-minister-iceland-discussed-arctic-and-nordic-baltic-cooperation> (külastatud 29. aprill, 2022).

Välisministeerium. 2021a. „Arctic Month kicks off.“ 28. jaanuar. <https://vm.ee/en/news/arctic-month-kicks> (külastatud 29. aprill, 2022).

Välisministeerium. 2021b. „Eesti ÜRO Julgeolekunõukogu valitud liikmena 2020-2021.“ 6. aprill. <https://vm.ee/et/tegevused-eesmargid/uhinenud-rahvaste-organisatsioon-uro/eesti-uro-julgeolekunoukogu-valitud-0> (külastatud 29. aprill, 2022).

Välisministeerium. 2021c. „Estonia and the United States explored cooperation opportunities to support sustainable development in the Arctic.“ 27. aprill. <https://vm.ee/en/news/estonia-and-united-states-explored-cooperation-opportunities-support-sustainable-development> (külastatud 29. aprill, 2022).

Välisministeerium. 2021d. „Estonia as an aspiring Arctic Council observer state: the Arctic’s inventive neighbour.“ 8. märts. <https://vm.ee/en/estonia-aspiring-arctic-council-observer-state-arctics-inventive-neighbour> (külastatud 29. aprill, 2022).

Välisministeerium. 2021e. „Estonia continues to work towards observer status on the Arctic Council.“ 21. mai. <https://vm.ee/en/news/estonia-continues-work-towards-observer-status-arctic-council> (külastatud 29. aprill, 2022).

Välisministeerium. 2021f. „Joint seminar on the Arctic discussed Estonian-Norwegian scientific cooperation.“ 14. aprill. <https://vm.ee/en/news/joint-seminar-arctic-discussed-estonian-norwegian-scientific-cooperation> (külastatud 29. aprill, 2022).

Välisministeerium. 2021g. „Foreign Minister hosted the ambassadors of Norway, Sweden and Denmark to celebrate the anniversary of diplomatic relations.“ 5. veebruar. <https://vm.ee/en/news/foreign-minister-hosted-ambassadors-norway-sweden-and-denmark-celebrate-anniversary-diplomatic> (külastatud 29. aprill, 2022).

Välisministeerium. 2021h. „Polar Forum explores the interests and opportunities of Estonian scientists in the Arctic.“ 16. veebruar. <https://vm.ee/en/news/polar-forum-explores-interests-and-opportunities-estonian-scientists-arctic> (külastatud 29. aprill, 2022).

Intervjueeritute nimekiri

Intervjuu 1. Salvestatud 20.01.2022. Kestus 26 minutit. Eesti Vabariigi riigiametnik.

Intervjuu 2. Salvestatud 15.03.2022. Kestus 32 minutit. Eesti Vabariigi riigiametnik.

Intervjuu kava

1. Sissejuhatus
 - a. Tänamine osalemise eest
 - b. Intervjuu protsessi tutvustamine (intervjueeritava konfidentsiaalsus, töös kasutatava meetodika tutvustus, intervjuu salvestamine)
 - c. Intervjueeritavapoolsed küsimused
 - d. Salvestamise algus
2. Miks on üldiselt riigid huvitatud kandideerimisest erinevatele rollidele rahvusvahelistes organisatsioonides, kus selle kandideerimise edukuse määravad teised riigid?
 - a. Miks oli Eesti huvitatud ÜRO Julgeolekunõukogu roteeruvast/Arktika Nõukogu vaatljaliikme kohast?
 - b. Miks on riigid üldiselt huvitatud sellele rollile kandideerimisest?
 - c. Milline võiks olla staatuse roll?
3. Milliseid diplomaatilisi/mittediplomaatilisi vahendeid Eesti enda kandidatuuri toetamiseks kasutas?
 - a. Milline oli teadlikkus Eestist enne kandideerimist?
 - b. Kes oli Eesti peamine sihtgrupp?
 - c. Kuidas muutusid teiste riikide vaated Eestile?
 - d. Kuidas muutusid peamiste partnerite vaated Eestile?
4. Millised olid Eesti peamised loosungid?
 - a. Kuidas neid loosungeid teiste riikide poolt vastu võeti?
5. Kokkuvõte
 - a. Täiendavad küsimused
 - i. Väikeriigina kandideerimine
 - ii. ÜRO Julgeolekunõukogu esimese kandideerimiskorra tähtsus
 - iii. Milliseid mõtteid sooviksite veel jagada?
 - b. Intervjuu lõpetamine (salvestamise lõpetamine, intervjueeritavapoolsed küsimused, tänamine)

Kodeerimistabel 1

Kategooria	Kood	Selgitus
Huvid		
	Julgeolek	Enda ja teiste julgeoleku kindlustamine nii sõjaliselt kui muude vahenditega (näiteks rahvusvaheline õigus).
	Informeeritus	Informeeritus organisatsiooni tööprotsessidest ja globaalsetest probleemidest.
	Arktika mõjud Eestile	Muutustel Arktikas on mõjud Eestile.
	Huvid	Põhjapoolsem mitte-Arktika riik või ajaloolise ebaõigluse heastamine.
Panustamine organisatsiooni tegevusvaldkonnas		
	ÜRO reform	Viited soovile reformida ÜRO või ÜRO Julgeolekunõukogu toimimist.
	Digiteemade toomine ÜRO-sse	Digiteemade toomine ÜRO lauale.
	Piirkonna või väikeriikide esindamine	Vajadus, kas väikeriigi või enda piirkonna esindaja järele ÜRO Julgeolekunõukogus.

	Ettevõtlus	Kasu Eesti ettevõtetele ja sellele abi Arktikale.
	Ajalooline ekspertiis ja panustamine teaduskoostöösse	Soov panustada teaduskoostöösse ja varasema ekspertiisi välja toomine.
	Panustamine kohalikkude arengusse	Kestliku arengu toetamine.
Staatus		
	Staatus	Tunnustatud nähtavus.
	Mõjukus ja võimalus panustada	Enda arvamuse avaldamine ja kogemuste jagamine. Koostöö suurendamine.

Kodeerimistabel 2

Kategooria	Kood	Selgitus
Tegevused		
	Koostöö suurendamine	Kahepoolsete sidemete tugevdamine.
	Visiidid	Riigivisiidid.
	Eriüritused	Eriürituste korraldamine ja nendel osalemine (näitused, konverentsid).
	Nähtav olemine	Enda nähtavuse suurendamine läbi aktiivsuse ja üldise kampaania.
Tunnustamine		
	Varasem tuntus	Varasema tuntuse väljatoomine.
	Üldiselt suurenenud nähtavus	Globaalne tunnustus nähtavusele (relevantsem AN puhul).
	Tunnustus riigi või grupi poolt	Tunnustuse väljendamine konkreetse riigi või grupi poolt.
	Suurenenud nähtavus organisatsioonis	Organisatsiooni liikmete seas tunnustuse pälvimine.
Sihtgrupp		
	Arktika riigid	AN alalised liikmed.
	ÜRO riigid	Kõik ÜRO-sse kuuluvad riigid.
	ÜRO Julgeolekunõukogu alalised liikmed	ÜRO Julgeolekunõukogu alalised liikmed.
	Väikeriigid (sihtgrupp)	Väikeriigid, kellega tuuakse välja väikeriigi sarnasus.

Sõnumid		
	Panustamine	Tõsiseltvõetav partner, kellel on, mida pakkuda.
	Põhjapoolseim mitte-Arktika riik	Mõjutatus Arktikast.
	Kriteeriumitele vastamine	Ametlikele või üldtunnustatud kriteeriumitele vastamine.
	Väikeriik (sõnumid)	Väikeriikide huvide kaitsmine.
	Sarnaste riikide huvide kaitsmine	Demokraatlike või regionaalsete riikide huvide kaitsmine.

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Ronek Jäär, (isikukood: 50007292740) annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose

„Väikeriigi staatuse otsimine: Eesti ÜRO Julgeolekunõukogu ja Arktika Nõukogu kandidatuuri näitel“ („*Small state status-seeking: on the examples of Estonian candidacy to the UN Security Council and the Arctic Council*“), mille juhendaja on Heiko Pääbo,

- reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
- üldsusele kättesaadavaks tegemiseks ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
- olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile;
- kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.